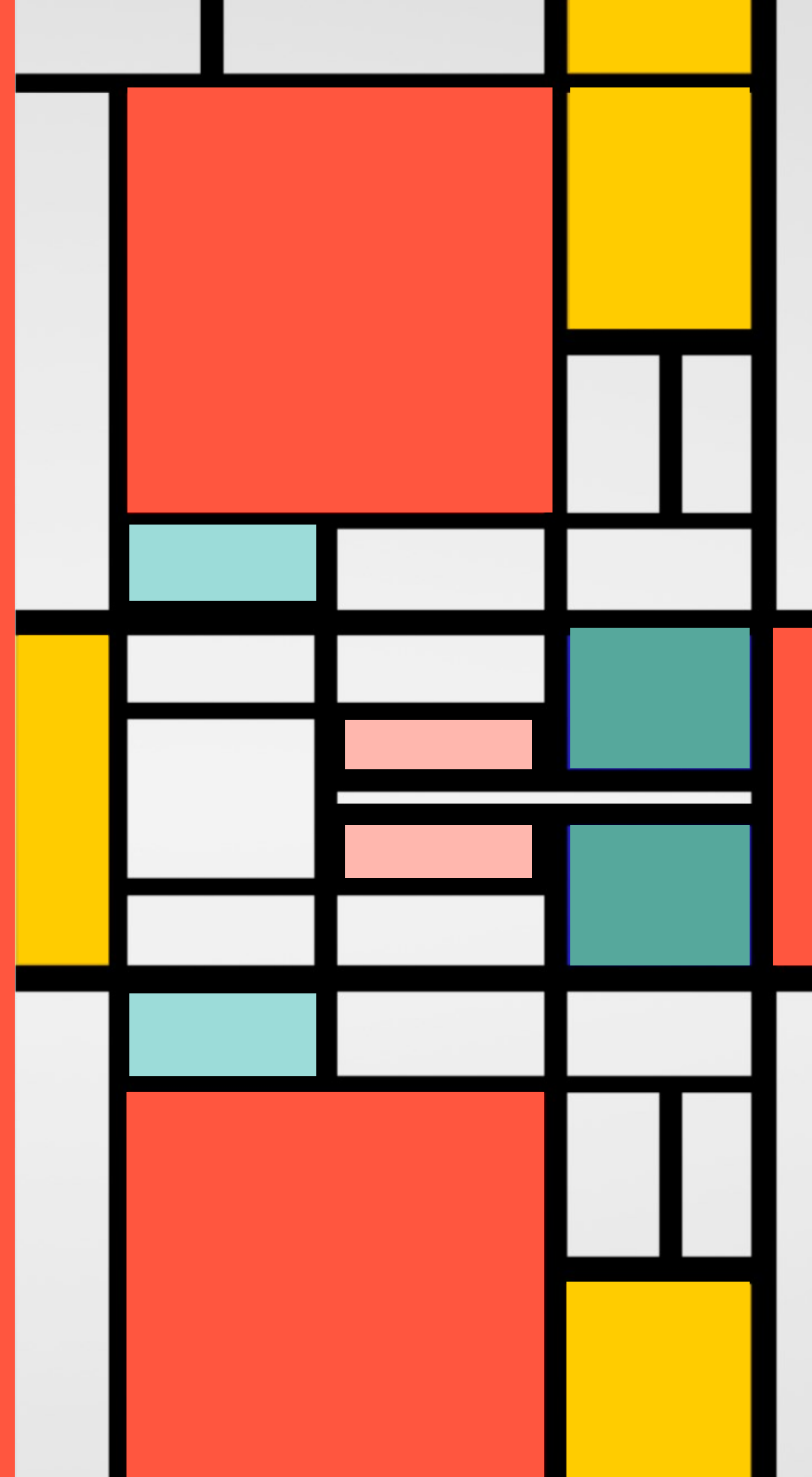

Življenjske spretnosti v Evropi

Strategije za ozaveščanje

Priročnik

KAZALO VSEBINE

Predstavitev koncepta življenjskih spretnosti v Evropi	<u>4</u>
Projekt Življenjske spretnosti v Evropi (LSE)	<u>4</u>
Opredelitev življenjskih spretnosti v okviru projekta LSE	<u>4</u>
Sestavni deli in učinki življenjskih spretnosti	<u>5</u>
Raziskava življenjskih spretnosti v Evropi	<u>6</u>
Učni okvir za razvoj življenjskih spretnosti	<u>7</u>
Učinki dobro razvitih življenjskih spretnosti in zgodbe udeležencev	<u>8</u>
Učinki za posameznika	
Družbeni učinki	
Ozaveščenost o trajnostnem razvoju	
Motivacija za nadaljnje učenje in izobraževanje	
Priporočila za izvajalce izobraževanja odraslih	<u>12</u>
Splošna načela	<u>12</u>
Ciljne skupine	<u>13</u>
Vsebina in metodologija	<u>14</u>
Priporočila za oblikovalce politik	<u>15</u>
Priporočila za zainteresirane organizacije, ki delujejo na področju življenjskih spretnosti	<u>16</u>
Predlogi za strategije življenjskih spretnosti na lokalnih/regionalnih in nacionalnih ravneh	<u>17</u>
Danska	<u>18</u>
Grčija	<u>19</u>
Slovenija	<u>20</u>
Združeno kraljestvo	<u>21</u>
Evropska raven	<u>22</u>

PRILOGE

PRILOGA I – Primeri dobrih praks

Usposabljanje za življenjsko uspešnost – Slovenija

[Pg 23](#)

Učni načrt za državljane, pilotni program - Združeno kraljestvo

[Pg 24](#)

Pedagoški komplet Dobrodošli v Belgiji – Belgija

[Pg 26](#)

Skupaj znotraj, Pratto apo koinou – Grčija

[Pg 28](#)

Recikliranje in oblikovanje – Danska

[Pg 30](#)

[Pg 32](#)

PRILOGA II – Primeri orodij

Izobraževalni filmi Na poti do življenjske uspešnosti – Slovenija

[Pg 35](#)

[Pg 36](#)

Učna orodja Učnega načrta za državljane – Združeno kraljestvo

[Pg 38](#)

Dialoška literarna srečanja – Španija

[Pg 40](#)

Omrežje za inovacijo mehkih spretnosti za zaposlitev, NESSIE – Grčija

[Pg 42](#)

Kartice vrednot in risbe – Danska

[Pg 44](#)

Predstavitev koncepta življenjskih spretnosti v Evropi

Rezultati raziskave spretnosti odraslih (PIAAC) kažejo na zaskrbljujoče pomanjkanje temeljnih spretnosti po vsej Evropi, pri čemer se eden izmed petih odraslih spopada s težavami na področju osnovnih besedilnih in matematičnih spretnosti; eden izmed štirih odraslih ima zelo nizko raven digitalnih spretnosti. Tudi v Sloveniji je zaskrbljujoče veliko število odraslih, ki glede na rezultate raziskave PIAAC nimajo ustreznih temeljnih spretnosti. Z zagotavljanjem primernih in ustreznih programov za to ciljno skupino jim pomagamo presegati nizke ravni spretnosti in jih obenem opolnomočimo, da prispevajo k osebnemu in družinskemu razvoju ter razvoju skupnosti. To velja tudi za naraščajoče število priseljencev v Evropo, ki potrebujejo raznovrsten nabor spretnosti za dostojno življenje ter možnost, da v polnosti prispevajo v državi, v katero so prišli. Vpričo zgoraj navedenih razlogov je treba sprejeti celovitejši pristop k izobraževanju. Koncept življenjskih spretnosti je širši od koncepta temeljnih spretnosti, saj se ne osredotoča zgolj na osnovno preživetje. Neformalno izobraževanje odraslih je lahko in mora biti gonilo takšne spremembe, in temelji na viziji življenjskih spretnosti, ki spretnosti razume kot gradnike za povečanje priložnosti posameznikov na trgu dela in v družbi nasploh. V nekaterih državah so izvajalci izobraževanja odraslih že oblikovali pobude za širitev koncepta temeljnih spretnosti in vpeljali bolj celostne prakse za razvoj temeljnih spretnosti.

Projekt Življenjske spretnosti v Evropi (LSE)

Cilj projekta Življenjske spretnosti v Evropi (LSE) je izboljšati ponudbo temeljnih spretnosti v Evropi s pomočjo boljšega razumevanja, nadaljnega razvoja in nadgrajevanja pristopov k razvoju življenjskih spretnosti. Projekt prav tako spodbuja skupno razumevanje učinkov življenjskih spretnosti za izobraževanje odraslih po vsej Evropi .

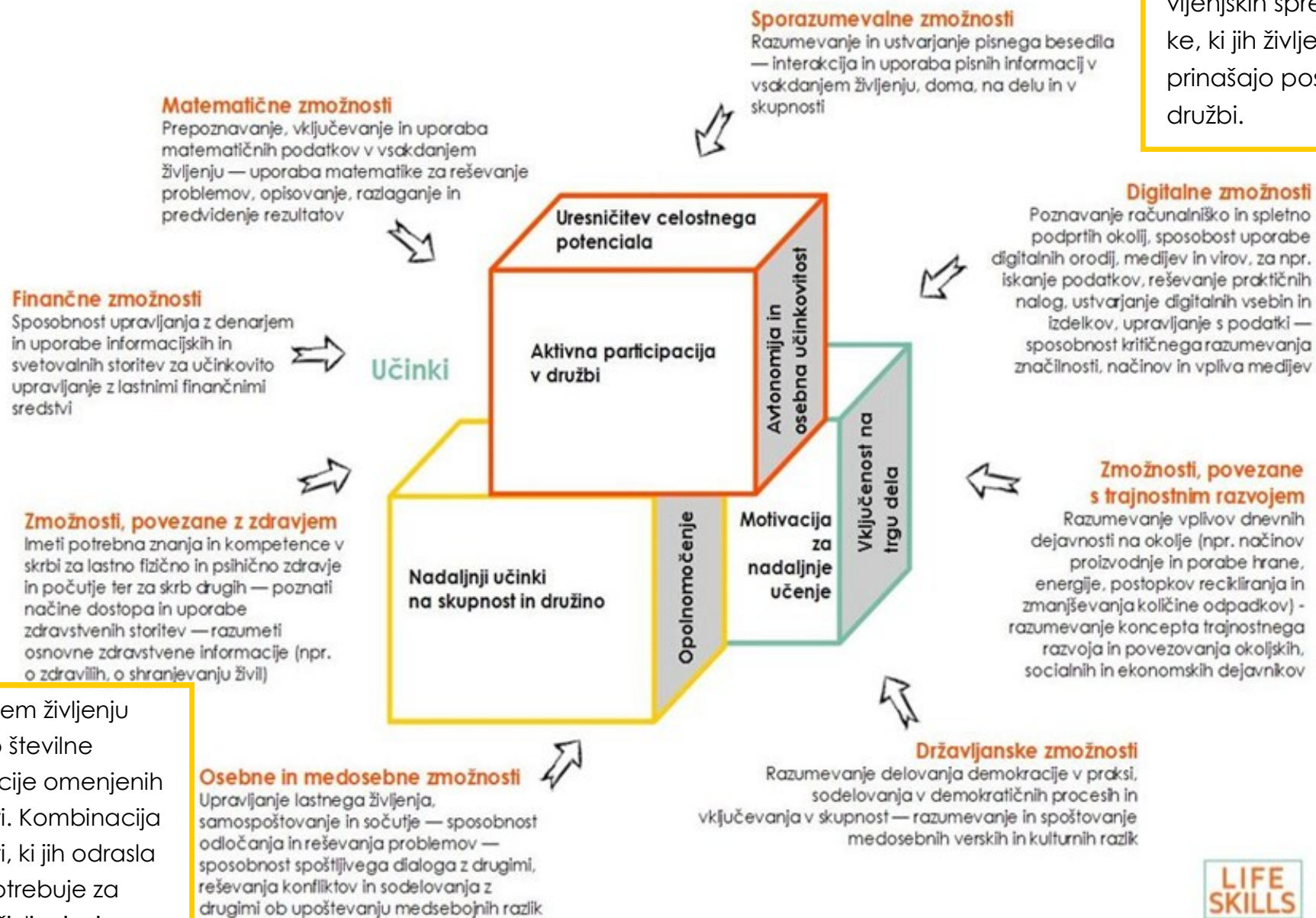
Opredelitev Življenjskih Spretnosti v okviru projekta LSE

Življenjske spretnosti so sestavni del zmožnosti za življenje in delo v določenem družbenem, kulturnem in okoljskem kontekstu. Življenjske spretnosti se pojavijo kot odziv na posameznikove potrebe v resničnih življenjskih situacijah .

Življenjske spretnosti so gradniki posameznikove neodvisnosti in osebne učinkovitosti. So kombinacije različnih zmožnosti, ki odraslim na splošno omogočajo postati osebe, ki se učijo vse življenje in rešujejo probleme, da bi lahko živele neodvisno in hkrati sodelovale v kolektivnem življenju v družbi. Življenjske spretnosti so tesno povezane s ključnimi izzivi, s katerimi se odrasli soočajo v sodobnem življenju. To pomeni na primer, da skrbijo za svoje telesno in duševno zdravje, aktivno prispevajo k lastnemu dobremu počutju ter obvladujejo svoj finančni položaj in digitalno okolje. Ko spretnosti opredelimo na ta način, postane jasno, da kompetence obsegajo ne le potrebe posameznikov, ampak tudi znanje in vrednote.

Sestavni deli in učinki življenjskih spretnosti

Spodnji prikaz predstavlja osem področij zmožnosti, ki so vgrajene v opredelitvi življenjskih spretnosti, in učinke, ki jih življenjske spretnosti prinašajo posameznikom in družbi.

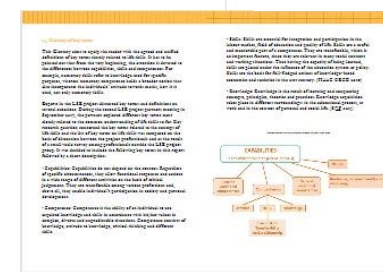
V resničnem življenju obstajajo številne kombinacije omenjenih zmožnosti. Kombinacija zmožnosti, ki jih odrasla oseba potrebuje za uspešno življenje, je odvisna od konkretnih okoliščin in dejanskih potreb.

Raziskava življenjskih spretnosti v Evropi

Raziskava drugih obstoječih konceptov življenjskih spretnosti¹ je bila v okviru projekta LSE izvedena s ciljem boljšega razumevanja različnih vidikov koncepta življenjskih spretnosti. V ta namen je bila zasnovana manjša raziskava o terminologiji na področju življenjskih spretnosti, ki je vključevala 24 skrbno izbranih raziskovalcev in izvajalcev iz sodelujočih držav ter predstavnikov relevantnih ustanov oziroma mednarodnih organizacij. Pridobljeni podatki, povzeti iz analize terminologije, so bili izjemno koristni, saj predstavljajo stališča o obstoječih konceptih življenjskih spretnosti v teoriji in praksi izobraževanja odraslih kakor tudi nova spoznanja za oblikovanje opredelitve v partnerskih državah. To je tudi predstavljalo izhodišče za končni predlog opredelitve življenjskih spretnosti v Evropi v okviru projekta. Raziskava konceptov življenjskih spretnosti je vključevala pregled opredelitev mednarodnih organizacij kot sta denimo opredelitvi organizacij UNICEF v Globalnem poročilu o programih življenjskih spretnosti² in UNESCO v Tretjem globalnem poročilu o izobraževanju odraslih³. Raziskava je obsegala tudi analizo opredelitev življenjskih spretnostim v literaturi, kot je na primer koncept kurikuluma za državljane (Citizens' Curriculum Capability Frameworks, 2017)⁴, ki so opisani v [Poročilu o pristopih k življenjskim spretnostim v Evropi](#).

Pri pripravi tega poročila je konzorcij LSE upošteval okvir, predlagan v 'PRIPOROČILU SVETA o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje', ki je bilo objavljeno 17. 1. 2018. Predlagane kompetence so vključene v koncept življenjskih spretnosti za Evropo, a so v tem primeru razvrščene drugače. Konzorcij LSE je želel zagotoviti prepoznavnost gradnikov/področij, ki odraslim omogočajo aktivno participacijo v življenju, pri delu in v družbi. V okviru projekta LSE izraz ZMOŽNOSTI uporabljamo, da bi nadgradili opredelitev pojma ključnih kompetenc. Partnerji projekta LSE so trdno prepričani, da sta kritična in etična dimenzija sestavna dela razvoja ključnih kompetenc, ki jih zelo dobro predstavlja izraz 'zmožnosti'.

1. <https://eaea.org/project/life-skills-for-europe-lse/?pid=10220>
2. https://www.unicef.org/evaldatabase/files/UNICEF_GLS_Web.pdf (1.9.2017)
3. <http://uil.unesco.org/system/files/grale-3.pdf> (1.9.2017)
4. <https://www.learningandwork.org.uk/our-work/life-and-society/citizens-curriculum/> (1.9.2017)

Učni okvir za razvoj življenjskih spretnosti

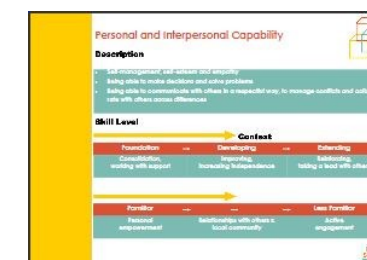
Drugi rezultat projekta⁵ nudi okvir za učenje življenjskih spretnosti (Učni okvir LSE), ki je primeren za uporabo povsod po Evropi. Cilj okvirja je vzpostaviti skupno razumevanje življenjskih spretnosti tako, da definira osem temeljnih zmožnosti, ki so potrebne za aktivno participacijo v življenju in delu. Vsaka zmožnost ima dva vidika, težavnost/ raven zmožnosti in poznavanje okoliščin, kar omogoča odraslim udeležencem lažji začetek učenja in upošteva njihovo uspešnost pri učenju.

Učni okvir omogoča, da odrasle podpiramo pri razvijanju zmožnosti na različnih ravneh, od temeljnega razumevanja na »osnovnik« ravni do vse bolj kompleksnega učenja na »naprednik« ravni. Ob tem odrasli razvijajo te zmožnosti za različne namene in v različnih okoliščinah, kar vodi do njihovega osebnega opolnomočenja v zasebnem življenju in v odnosu do družine in prijateljev, v njihovem življenju v skupnosti, in nenazadnje omogoča njihovo aktivno sodelovanje v skupnosti.

[Učni okvir LSE](#) ni zamišljen kot izčrpno ali obvezujoče orodje. Zamišljen je kot pripomoček za začetek učenja, na katerem je mogoče graditi in ga prilagajati potrebam ter zahtevam različnih skupin odraslih. Učni okvir LSE prav tako ni zamišljen kot izobraževalni program, ki naj bi ga odrasli udeleženci predelali od začetka do konca: učne poti naj bodo zastavljene tako, da izbrane zmožnosti odsevajo potrebe odraslih. Učni okvir obsega tudi načela učenja in poučevanja na katerih sloni razvoj življenjskih spretnosti.

	Foundational	Developing	Fluency
Personal and Interpersonal Capability	Identify personal strengths and understand the importance of self.	Identify personal strengths and understand the importance of self.	Develop personal strengths and understand the importance of self.
Communication	Use basic listening and speaking skills.	Use basic listening and speaking skills.	Use basic listening and speaking skills.
Problem Solving	Engage in simple problem solving in the workplace.	Engage in simple problem solving in the workplace.	Engage in simple problem solving in the workplace.
Learning to Learn	Identify personal strengths and understand the importance of self.	Identify personal strengths and understand the importance of self.	Identify personal strengths and understand the importance of self.
Active Engagement	Engage in simple problem solving in the workplace.	Engage in simple problem solving in the workplace.	Engage in simple problem solving in the workplace.
Career Skills	Identify personal strengths and understand the importance of self.	Identify personal strengths and understand the importance of self.	Identify personal strengths and understand the importance of self.

5. <https://eaea.org/project/life-skills-for-europe-lse/?pid=10220>

Učinki dobro razvitih življenjskih spretnosti in zgodbe udeležencev

Učinki za posameznika

Življenjske spretnosti odrasle praviloma opolnomočijo za vseživljenjsko učenje, reševanje problemov, kritično razmišljanje, upravljanje lastnega življenja in sodelovanje v skupnosti in na trgu dela. So gradniki avtonomije in osebne učinkovitosti, istočasno pa posameznika opremijo z voljo in sposobnostmi, da lahko prispeva več v svojem okolju. Odrasli z dobro razvitimi življenjskimi spretnostmi bo postal 'opolnomočen', zavedal se bo ne le potrebe po preživetju, ampak tudi pomena osebnega razvoja in lastnega dobrega počutja oziroma kondicije.

»Fokus mi je pomagal živeti na zdrav način, tako duševno kot fizično. V Fokusu dobim podporo in orodja, ki jih potrebujem, da lahko delujem kot uspešna oseba. Moja samozavest je boljša, učim se tudi, kako se sprostiti v lastni družbi.«

(Udeleženec v Fokusu, dnevni ljudski srednji šoli na Danskem)

»Zdaj me ni strah reči – mislim, tudi v službi zdaj lahko rečem, to mi ni všeč, raje bi, da bi bilo tako, oziroma – zdaj – me ni več sram biti, kdo sem, in upam se postaviti zase, prej pa se ne bi ...«

(Udeleženec izobraževanja v programu RBLI LifeWorks, Združeno kraljestvo)

»Poskušam slišati vsako posameznico, prepoznati potencial vsake posameznice, hkrati pa skrbeti za dialog med njimi, da se slišijo in da se usmerijo k realizaciji nekega skupnega cilja. Skupina deluje kot eno, kot ena slika, ker pustijo vtis kot skupina 13 udeleženk, ki vsaka s svojimi prikazi pomaga narediti zgodbo.« /.../ "Napredujejo na osebni ravni kot tudi ravni skupine. Kot mentorici mi je to krasno gledati in sem ponosna na njih." /.../ "Ker danes imeti dobro idejo ni dovolj, treba je idejo znati pripeljati v življenje in to lahko narediš v študijskem krožku samo skupaj." « (Mentorica študijskega krožka, Slovenija)

Družbeni učinki

Družbe, ki sistematično podpirajo razvoj življenjskih spretnosti svojih državljanov, lahko pričakujejo, da bodo slednji pripravljene v družbi delovati etično in nenasilno, da bodo našli svojo vlogo v multikulturnih družbah ter bili strpni do kulturnih in drugih razlik – istočasno pa bodo sposobni svoje pravice braniti in se zanje boriti. Na tej točki lahko rečemo, da je koncept projekta LSE do neke mere avantgarden, saj je družbeno kritičen. Uspešna implementacija koncepta LSE je močno odvisna od političnih odločitev glede družbenega vključevanja, saj poteka v štirih ključnih procesih: aktivacija, ponotranjenje, sodelovanje in povezovanje. Izvajalci izobraževanja odraslih pa imajo nalogo pripravljati pobude in projekte, vključevati ta koncept v njihove načrte poučevanja oziroma med oblikovalci politik ozaveščati o pomenu in pomembnosti tega pristopa.

"Mislim, da mi ljudska srednja šola pomaga razumeti danski jezik in kulturo. Tukaj sem spoznal veliko novih prijateljev." (Udeleženec izobraževanja v Jyderup Højskole, Danska)

"Zanimalo me je, za kaj gre pri tem projektu. Na začetku sem bila zelo tiha. Zdaj sedim in se smejim skupaj z dansko žensko. Zelo prijazna je in druga drugo razumeva." (Ženska iz Afganistana, udeleženka izobraževanja v programu oblikovanja in recikliranja, Danska)

"Zanimiva, skoraj popolnoma pozitivna izkušnja, ki me je naučila strpnosti do drugačnih-ERGO, udeležba PUM-a je dokaj pozitivno vplivala na moje življenje (med drugim sem se tudi naučil/a socialnih veščin in osnov psihologije)." (Udeleženec programa PUM, Slovenija)

Motivacija za nadaljnje učenje in izobraževanje

Ključni del izbranih dobrih praks je priložnost, da udeleženci soustvarjajo vsebine programov in pripravljajo programe po meri za vsako skupino učečih se odraslih⁶. To dodatno omogoča pozitivne izkušnje, ki so ključne za uspešno učenje in izobraževanje⁷. Izobraževanje za pridobivanje življenjskih spretnosti lahko vpliva na življenja ljudi. Pogosto ljudje ne vidijo, kako bi lahko izobraževanje zadovoljilo njihove potrebe, a bi zagotavljanje življenjskih spretnosti lahko tak odnos do izobraževanja spremenilo. Učenje dejansko lahko spodbuja nove potrebe po izobraževanju: če bi izvajalci izobraževanja odraslih prek pristopov življenjskih spretnosti obravnavali dejanske potrebe odraslih udeležencev, bi lahko pri učencih dosegli zaupanje in prepričanje, da je izobraževanje pomemben vir. Na ta način bi lahko zagotavljanje življenjskih spretnosti predstavljalo način za spodbujanje zanimanja potencialnih učečih oseb za izobraževanje odraslih.

»Meni je bilo zelo v pomoč odkriti, da moram v pravo smer obrniti le eno nogo, da začnem pot do tega, kar želim. Majhni koraki so pomembni.« (Udeleženec izobraževanja v Fokusu, dnevni ljudski srednji šoli na Danskem)

»Mislim, da mi je program pomagal odkriti različne poti do dolgoročne kariere, na katere nisem pomislil. Pri projektu mi je še posebej všeč, da ima zabavne elemente. Ne deluje kot strukturirano učenje ... Poleg tega sem tam ustvaril veliko pomembnih vezi z drugimi.« (Udeleženec izobraževanja v programu, usmerjenem na socialno izolirane nezaposlene starejše moške, faza 2 pilotnega programa Učni načrt za državljane, Združeno kraljestvo)

»[Udeleženci izobraževanja] so bolj motivirani in bolj jih zanima, kaj bo naslednji korak. Poskusijo nekaj, kar jim je všeč, in nato pomislijo: ‚Ok, morda se lahko vpišem na univerzo ali se udeležim izobraževanja odraslih in študiram to ali ono.‘ Nekaj v tem smislu. Vse skupaj je kot povečana ozaveščenost o možnostih, ki so jim na voljo.« (Vodja pilotnega programa St Mungo's Broadway, faza 2 pilotnega programa Učni načrt za državljane, Združeno kraljestvo)

»V občini Jesenice je ta študijski krožek pri odraslih spremenil gledanje na vseživljenjsko učenje. Učenje je lahko tudi nekaj prijetnega, nekaj za prosti čas in lahko vpliva na razvoj skupnosti.« (Mentorica študijskega krožka, Slovenija)

6. http://www.eaea.org/media/oed-network/publications/guidelines-for-trainers_en.pdf (1.9.2017)

7. Javrh, P. (ed.). (2011). *Obrazi pismenosti: spoznanja o razvoju pismenosti odraslih*. Ljubljana: Slovenian Institute for Adult Education. (Translated title: Faces of literacy: Evidence in the development of adult literacy).

Ozaveščenost o trajnostnem razvoju

Življenjske spretnosti so izjemnega pomena na področju trajnostnega razvoja, saj odgovorna in aktivna skrb za okolje in planet postaja vse pomembnejša. Za vključujočo družbo so te vrste preživetvenih človeških spretnosti ključnega pomena. Pregled literature je pokazal, da koncept LSE ustreza področjem vsakdanjega življenja, dela, prostega časa, zdravja ter kulturnega in umetniškega izražanja. Zaključimo lahko, da koncept LSE predstavlja etičen odnos in odgovornost do družbe, okolja in nas samih. To je eden glavnih razlogov, da koncept predvideva pridobivanje potrebnih spretnosti, ki posamezniku omogočajo sorazmerno samostojno življenje in kolektivno življenje v družbi.

"V meni se je prebudilo zavedanje, kako pomembno je biti v stiku z drugimi, biti del skupnosti, čeprav trpim zaradi socialne tesnobe." (Udeleženec izobraževanja v dnevni ljudski srednji šoli v Frederiksbergu, Danska)

"Mi smo en velik potencial, ki bi lahko pokazali, na kakšen način se da eno družbo razvit. Ki je strpna, solidarna, zavezana k trajnostnemu razvoju, se pravi, uporabi novih tehnologij, ampak tako, da si ne škodujemo."

(Udeleženka študijskega krožka, Slovenija)

"Na študijskem krožku ljudje lahko čudovito združijo svoje še neuresničene sanje, s pomočjo učenja prenesejo v stvarnost, v medčloveške odnose, in pa tudi v priložnosti za razvoj svojega lokalnega okolja." (Mentorica študijskih krožkov, Slovenija)

Priporočila za izvajalce izobraževanja odraslih

Organizacije za izobraževanje odraslih lahko veliko prispevajo k povečani ozaveščenosti glede razvoja in uporabe pristopa Življenjske spretnosti v Evropi .

Konzorcij LSE upa, da bo ta Priročnik pripomogel k iskanju argumentov, ki bodo razne zainteresirane strani prepričali o koristih in izvedljivosti pristopa življenjskih spretnosti. Če želite prispevati k razvoju tega pristopa, vas prosimo, da stopite v stik s projektnimi partnerji (več o tem lahko izveste na spletni strani). Organizacije za izobraževanje odraslih so nedvomno najbolj poklicane, ko gre za uresničevanje pristopa življenjskih spretnosti .

V nadaljevanju lahko najdejo konkretne predloge, kako je to mogoče izvesti, z začetkom pri načelih, ki jih je treba sprejeti, prek strategije za različne ciljne skupine pa vse do predlogov o vsebini in metodologiji.

Splošna načela

Konzorcij LSE verjame, da je pri izvajanju pristopa življenjskih spretnosti treba upoštevati naslednja načela⁸.

- ⇒ **Prilagodljivost:** Pristop življenjskih spretnosti zahteva gibkost na različnih ravneh. Najočitnejša je prilagodljivost glede učnega načrta, saj mora biti le-ta prilagojen prepoznanim potrebam udeležencev izobraževanja, toda lahko gre tudi za metode poučevanja, učno okolje in dejavnosti.
- ⇒ **Vključujoča učna skupnost:** Ena najpomembnejših lastnosti programa, ki vključuje pristop življenjskih spretnosti, je vključujoč značaj učnega okolja. To pomeni, da moramo prepoznavati razlike med udeleženci izobraževanja, dejavno podpirati njihovo opolnomočenje in med njimi spodbujati občutek za skupnost.
- ⇒ **Nenehen strokovni razvoj:** Pristop življenjskih spretnosti od izobraževalcev zahteva, da učenje zasnujejo in izvajajo z dejavnim sodelovanjem udeležencev izobraževanja. Poleg tega bi morali vključiti pristope, ki spodbujajo samorefleksijo in kritično mišljenje, ter pomagati udeležencem izobraževanja, da sprejmejo odgovornost za svoje znanje in sami rešujejo probleme. Nenehen strokovni razvoj, pa tudi ustvarjanje priložnosti za izobraževalce sta torej potrebna za uspeh.
- ⇒ **Zagotavljanje kakovosti in transparentnosti:** Da bi bilo učenje smiselno za udeležence izobraževanja in zaupanja vredno za zunanje zainteresirane strani, je treba uvesti strategije za zagotavljanje kakovosti. Pomembno je, da se spremljanje in ocenjevanje izvaja z dejavnim sodelovanjem udeležencev izobraževanja. Transparentnost je ključnega pomena, ko gre za pogovore z udeleženci izobraževanja o njihovih učnih ciljih in o nadaljevanju izobraževanja, pa v povezavi s promocijo programov v organizaciji, kot tudi v odnosu do zainteresiranih strani in do načrtovalcev politik.

8. To learn more on the teaching and learning principles, please refer to the LSE framework: <https://eaea.org/wp-content/uploads/2018/06/LSE-Capabilities-Framework-FINAL-WITH-CC.pdf>

⇒ **Partnerstvo in sodelovanje:** Ker je pristop življenjskih spretnosti močno povezan z okoliščinami, v katerem se izvaja učenje, pa tudi s potrebami udeležencev izobraževanja, je koristno partnerstvo in sodelovanje s številnimi različnimi zainteresiranimi stranmi. To lahko obsega področje socialnega varstva, kulture in trga dela, itd. (za primere glejte prejšnja poglavja).

Ciljne skupine

Konzorcij LSE vabi izvajalce izobraževanja, da :

- ♦ **Analizirajo in razumejo potencialne ciljne skupine programov:** to bo pomagalo premagati učne ovire in načrtovati želeni potek.
- ♦ **Načrtujejo strategije doseganje (outreach),** ki bodo omogočile vključevanje, angažiranje in sodelovanje tistih, ki jim grozi izključitev. Konzorcij LSE sprejema širšo opredelitev doseganja ciljnih skupin, ki vključuje vse faze izvajanja programov :

Doseganje ciljnih skupin se pri izobraževanju odraslih uporablja za opis vrste dejavnosti, zasnovanih, da v izobraževanje privedejo posameznike, ki se ga morda sami ne bi udeležili:

- * Izvajanje programov v lokalnih okoljih, na primer v skupnih javnih prostorih v vaseh, gostiščih, verskih zgradbah, domovih krajanov in podobno, in ne nujno v prostorih izobraževalnih ustanov.
- * Delo z različnimi posamezniki/skupinami, da se vključijo v izobraževanje v lokalnih skupnostih ali pa v programe, ki jih ponujajo izobraževalne organizacije za odrasle in šole.
- * Povezovanje s posamezniki/skupinami v skupnostih, ki lahko načrtujejo in zasnujejo lasten potek učenja – za zelo različne namene, pa tudi ali še posebej za izboljšanje življenja v skupnosti.

- ♦ **Vgrajene priložnosti za nadaljnji razvoj:** Programe, ki vključuje življenjske spretnosti, je treba obravnavati kot prvi korak za udeležence izobraževanja, ne pa kot končne postaje. Zato jih je treba spodbujati in podpirati pri napredovanju v njihovem življenju in karieri z usmerjanjem in svetovanjem med potekom programa in po njem. Izvajalci izobraževanja odraslih morajo biti pripravljeni in zmožni to zagotoviti.

Vsebina in metodologija

Izobraževalne organizacije, ki želijo uporabiti pristop življenjskih spretnosti se spodbuja k naslednjemu :

- ⇒ **Sprejmite širok in celosten pogled na spretnosti:** Če si izobraževalne organizacije prizadevajo združiti temeljne spretnosti z razvojem drugih zmožnosti, povezanih s potrebami in okoliščinami, morajo sprejeti drugačen pogled na spretnosti ter ga zagovarjati na ravni politik in raziskav. Organizacije za izobraževanje odraslih na nacionalni in evropski ravni zagotovo lahko imajo veliko vlogo pri podpori.
- ⇒ **Ne bojte se eksperimentirati in biti gibki ter prilagajati obstoječe učne načrte:** Nekateri življenjske spretnosti vključujejo obstoječi učni načrti, kar bi lahko bilo preveč togo za vpeljavo pristopa življenjskih spretnosti. Iz tega razloga vabimo izobraževalne organizacije, da učne načrte spremenijo povsod, kjer je to mogoče.
- ⇒ **Udeležence izobraževanja vključite v vse faze izvajanja programa:** Izobraževalne organizacije bi morale vključevati udeležence izobraževanja od zasnove pa do evalvacije programa, še posebej je to pomembno pri izvajanju programa. Spodbujati bi morali tudi vzajemno učenje in predvideti postopke spremljanja.
- ⇒ **Omogočite pozitivne učne izkušnje** v varnem učnem okolju, kjer se upoštevajo posameznikove življenjske razmere. Izobraževalne organizacije lahko najdejo primere metodologij opolnomočenja v zbirki orodij projekta LSE.
- ⇒ **Okrepite socialne razsežnosti programa** in najдите prostore ter priložnosti za udeležence izobraževanja, da se družijo. Udeleženci programov življenjskih spretnosti poročajo, da je ena izmed prvih koristi učne izkušnje občutek, da so del skupine (glejte poglavje o citatih udeležencev izobraževanja v tej zbirki orodij) .
- ⇒ **Uporabite »moč« širših izobraževalnih** dejavnosti zunaj učilnice: Kot dokazuje zbirka dobrih praks projekta LSE; kulturni obiski, umetniške delavnice, dnevi dobrega počutja, praktične vaje ipd. udeležencem programov življenjskih spretnosti nudijo jasno dodano vrednost.

Priporočila za oblikovalce politik

Oblikovalci na vseh ravneh lahko prispevajo k ozaveščanju, sprejemanju in izvajanju pristopa življenjskih spretnosti tako, da:

- ⇒ **Priznavajo in podpirajo neformalne (metode in) izobraževalne organizacije**
- ⇒ **Povezujejo življenjske spretnosti s drugimi javnimi programi**, npr. javno zdravje, vključevanje migrantov, spodbujanje civilne udeležbe
- ⇒ **Spodbujajo pristop življenjskih spretnosti v izobraževanju odraslih**
- ⇒ **Izobraževalnim organizacijam dovoljujejo fleksibilnost pri financiranju in snovanju učnih načrtov**
- ⇒ **Podpirajo tako programe, usmerjene na družbene rezultate in osebni razvoj, kot tudi tiste, ki so povezani s trgom dela**
- ⇒ **Podpirajo razvoj poti, ki odraslim omogočajo napredovanje do višjih ravni učenja oziroma druge rezultate**, kot so vstop na trg dela ali napredovanje do boljše plačanega in bolj kakovostnega dela
- ⇒ **Nudijo sredstva, ki bodo izobraževalnim organizacijam omogočala, da podpirajo udeležence izobraževanja na vseh stopnjah razvojne poti, tudi z usmerjanjem in svetovanjem**
- ⇒ **Podpirajo nenehen strokovni razvoj izobraževalcev v programih izobraževanja odraslih**
- ⇒ **Omogočijo prenos sredstev in odgovornosti na lokalne in regionalne oblasti, ko je to primerno**

Priporočila za zainteresirane organizacije, ki delujejo na področju življenjskih spretnosti

Konzorcij LSE kot ključne deležnike pri pristopu življenjskih spretnosti šteje ustanove in organizacije, ki delujejo na področju vseživljenjskega učenja (v drugih sektorjih, kot je izobraževanje odraslih); agencije za zaposlovanje; socialne partnerje; organizacije, ki se ukvarjajo s socialno vključenostjo in zdravstvenim sektorjem; javne storitve in trg dela .

Konzorcij LSE jih vabi, da :

- ⇒ **Se s pomočjo projektnih rezultatov naučijo več o pristopu življenjskih spretnosti.** Posamezniki, ki uporabljajo pristop življenjskih spretnosti, ga velikokrat poimenujejo kako drugače. Kot del prvih rezultatov tega projekta so partnerji osnovali teoretično analizo, ki bo uporabna pri razumevanju, kaj konzorcij s tem misli .
- ⇒ **Razvijajo strategije, ki pomagajo nasloviti življenjske spretnosti za njihovo ciljno skupino.** Izvajanje pristopa življenjskih spretnosti je koristno za ciljne skupine vseh zgoraj navedenih organizacij in dejavnosti. V zadnjem poglavju te zbirke orodij je seznam mogočih strategij, ki jih lahko sprejmemo, da se ta pristop uresniči na vseh ravneh in v različnih kontekstih.
- ⇒ **Podpirajo zagovorniško delo konzorcija, s katerim je mogoče izvajati življenjske spretnosti na ravni politike in prakse.** Konzorcij LSE je povsem na voljo, če bi katera izmed zgoraj navedenih zainteresiranih strani želela ukrepati v smeri doseganja tega pomembnega cilja, in bo z namenom spodbujanja tega pristopa neposredno stopil v stik s posameznimi zainteresiranimi stranmi na evropski in nacionalni ravni.
- ⇒ **Se pri delu ali načrtovanju dejavnosti za svojo ciljno skupino povezujejo z izobraževalnimi organizacijami za odrasle, še posebej neformalnim izobraževanjem odraslih.** Sodelovanje med organizacijami za izobraževanje odraslih ter zgoraj omenjenimi zainteresiranimi stranmi za ranljive skupine v naši skupnosti zagotovo predstavlja dodano vrednost. Če za to ni obstoječih struktur, lahko zainteresirane strani sodelovanje začnejo z neformalnimi stiki in dejavnostmi na osnovi posameznih projektov.

Predlogi za strategije življenjskih spretnosti na lokalnih/regionalnih in nacionalnih ravneh

Danska

Učni pristop, ki ga spodbuja projekt LSE, je zelo usklajen s tradicijami in vrednotami v danskem neformalnem sektorju za izobraževanje odraslih. Še posebej, ker je osredotočen na vključevanje udeležencev izobraževanja v učnih postopkih na osnovi njihovih potreb in razvoja močnih, neodvisnih in sposobnih državljanov.

V Danskem združenju za izobraževanje odraslih (DAEA), krovni organizaciji za sektor neformalnega izobraževanja odraslih na Danskem, so sprejeli termin življenjske spretnosti ne le zaradi njegove vsebine in pomembnosti, ampak tudi zato, ker zajema jedro učenja, ki ga udeleženci izobraževanja razvijejo med udeležbo v neformalnih izobraževalnih priložnostih. Življenjske spretnosti so bile glavna tema mnogih dejavnosti DAEA v letu 2018.

Na primer, izvedena je bila kampanja v družbenih medijih, katere glavno sporočilo je bilo, da se posamezniki med neformalnim učenjem naučijo veliko več, kot si mislijo. Del kampanje je bil predstavljen kot slike udeležencev izobraževanja, ki so jim sledile povedi, kot so "Udeležil sem se tečaja drame in se naučil, kako se postaviti v vlogo«, »Udeležil sem se tečaja plesa in se naučil, kako se postaviti na lastne noge« ali »Udeležil sem se tečaja kodiranja in se naučil, kako dekodirati ljudi okrog sebe". Kampanja je uspešno promovirala sektor neformalnega izobraževanja odraslih in poudarila različne življenjske spretnosti, ki jih udeleženci izobraževanja pridobijo, ko so vključeni v učenje.

Na Danskem je vse več politične pozornosti usmerjene na spretnosti, povezane z delom, in tudi na dokumentacijo učinkov. Široke dejavnosti izobraževanja odraslih nimajo enotnega cilja, kot je na primer zaposlitev, ampak so večnamenske. Zato je skoraj nemogoče izmeriti točne učinke, ki jih ima izobraževanje odraslih na družbo. Kljub temu ugotavljamo, da je koncept življenjskih spretnosti način, kako nosilec odločanja sporočiti vrednost in nujnost izobraževanja odraslih. Večini je jasno, da potrebujemo ne le spretnosti, povezane z delom, ampak tudi osnovne spretnosti, osebne spretnosti, demokratične spretnosti ipd., da lahko skupaj živimo v miru in da lahko vsi sodelujejo v družbi.

Grčija

Program Life Skills for Europe (Življenjske spretnosti za Evropo – LSE) je odlična priložnost, da ponovno premislimo o osnovnih načelih izobraževanja odraslih in da najdemo povezave v drugih sektorjih izobraževanja – še posebej v povezavi s formalno izobrazbo.

Organizacija DAFNI KEK bo nadaljevala delo na lokalni in nacionalni ravni v naslednjem:

- ⇒ Promoviranje okvira LSE kot navdihujočega pristopa za kratke programe v izobraževanju odraslih, ki jih organizirajo.
- ⇒ Sodelovanje s šolami Second Chance Schools (Šole druge priložnosti – SCS) in izmenjava skupnih strategij glede izvajanja življenjskih spretnosti v Grčiji.
- ⇒ Prizadevanje za zasnovo mreže izvajalcev na nacionalni ravni, s pomočjo katere bi bila njihova vloga kot centrov za vseživljenjsko učenje ponovno opredeljena s poudarkom na učenju/razvoju življenjskih spretnosti kot osnovi za vse izobraževalne učne načrte. Omrežje bo promoviralo tudi vključujoči značaj vseživljenjskega učenja (in določenih izobraževalnih učnih načrtov) z zagovarjanjem, da naj bo dostopno vsem, ne glede na posameznikovo izobraževalno, družbeno ali kulturno ozadje. Organizacija DAFNI KEK bo pri tem poskusila pridobiti podporo nacionalnih in evropskih razpisov.
- ⇒ Promoviranje pristopa življenjskih spretnosti v Grčiji z izdelavo strani na spletni strani DAFNI KEK, povezane s to temo, in skozi iskanje priložnosti, kako ta koncept predstaviti na konferencah .

V Sloveniji so življenjske spretnosti povezane s temeljnimi zmožnostmi, celovitim pristopom, ki združuje temeljne spretnosti in zmožnosti in ki je bil vpeljan znotraj modela izobraževanja ranljivih skupin odraslih. Pristop je bil razvit in izveden v praksi v zadnjem desetletju in je del nenehnih prizadevanj izobraževalcev odraslih v Sloveniji, ki iščejo nove paradigme na področju izobraževanja odraslih. To je še posebej pomembno po objavi podatkov raziskave PIAAC, ki kažejo, da zaskrbljujoče število odraslih v Sloveniji nima temeljnih spretnosti. Odrasli v Sloveniji dosegajo rezultate pod povprečjem OECD v besedilnih in matematičnih spretnostih, ter v spretnostih reševanju problemov v tehnološko bogatih okoljih. Poleg tega se odrasli z nižjo stopnjo izobrazbe in spretnosti v najmanjšem obsegu udeležujejo v izobraževanju odraslih.

Izobraževalci odraslih se soočajo z zelo velikimi problemi, ko želijo v učenje in izobraževanje vključiti ranljive odrasle, še posebej tiste, ki imajo najnižje ravni izobrazbe. To je med drugim tudi posledica negativnih izkušenj potencialnih udeležencev izobraževanja, ki izvirajo iz predhodnega izobraževanja. Iz tega razloga so v Sloveniji sprejeli zgoraj omenjeni celostni pristop, ki je z naslavljanjem bistvenih življenjskih potreb odraslih v programih, izboljšal izobraževalno izkušnjo in jo udeležencem izobraževanja prikazal kot pomembno. To privede do preusmeritve od negativne in neprijetne do osvobajajoče izkušnje, ki je lahko prvi korak k zagotavljanju dolgoročnih učinkov učenja za ranljive skupine odraslih.

Veliko izobraževalcev odraslih v Sloveniji je sprejelo model temeljnih zmožnosti in ga vključilo kot izhodišče svojega strokovnega dela. Okvir učnega načrta življenjskih spretnosti je v skladu z njihovimi prizadevanji ponuditi priložnosti za učenje nižje izobraženim in ranljivim skupinam odraslih.

Slovenija je že sprejela nacionalne smernice in zakonske podlage (Zakon o izobraževanju odraslih, 2018), ki vključujejo potrebo po zagotavljanju priložnosti za učenje življenjskih spretnosti za ranljive skupine odraslih. Velik del teh prizadevanj podpira Evropski socialni sklad v obdobju med letoma 2018 in 2022, ki zagotavlja široko izobraževano ponudbo za te skupine odraslih. Pričakujemo, da bo to spodbudilo vključevanje pristopa življenjskih spretnosti v izobraževalne programe za odrasle. Iz tega razloga Andragoški center Republike Slovenije promovira pristop življenjskih spretnosti znotraj različnih omrežij in združenj za izobraževanje odraslih ter namerava to nadaljevati tudi v prihodnosti. Toda eden izmed glavnih izzivov pri izobraževanju ranljivih skupin odraslih v Sloveniji ostaja, in sicer kako zagotoviti vidnost pridobljenega znanja in spretnosti v teh programih in kako jih povezati z vključevanjem v nadaljnje izobraževanje za dvig izobrazbe in z razvojem kariere .

Združeno kraljestvo

Veliko ponudnikov izobraževanja odraslih v ZK že prepoznavajo in spodbujajo načela in priporočila pristopa življenjskih spretnosti ter le-ta izvaja v praksi zmeraj, ko je to mogoče.

Toda v preteklih letih so nekatere značilnosti okolja politike in financiranja temeljnih spretnosti odraslih delovale proti fleksibilnosti in samostojnosti izvajalcev, ki želijo v večjem obsegu vključiti pristop življenjskih spretnosti. V Angliji, na primer, se sistem financiranja predvsem osredotoča na pridobivanje kvalifikacij. Za nekatere udeležence izobraževanja to pomeni oviro, kar se tiče sodelovanja pri učenju, in omejuje fleksibilnost izobraževalnih organizacij pri ustvarjanju učnega načrta, ki bi bil resnično prilagojen potrebam udeležencev izobraževanja.

Politika trenutno nekatere življenjske spretnosti postavlja pred druge. Programi pismenosti za odrasle so na primer v celoti financirani in brezplačni za udeležence. Toda učenje angleškega jezika za migrante, ki se želijo naučiti angleščine, je v celoti financirano le, če je udeleženec prejemnik nadomestil za brezposelnost, kar pomeni, da nekateri udeleženci prejmejo le delno financiranje in morajo plačati dodatek. To omejuje možnosti za razvoj programov, ki bi ponudili celosten razpon programske ponudbe zmožnosti za vse udeležence, ki bi lahko od njih imeli koristi.

Toda nedavno so nekatere spremembe v politiki začele nakazovati, da bo izvajalcem izobraževanja odraslih v ne tako oddaljeni prihodnosti lažje ponuditi fleksibilnejše, odzivne priložnosti učenja življenjskih spretnosti. Vlada je priznala novo pravico do učenja temeljnih digitalnih spretnosti.

Vse podrobnosti še niso znane, toda ker dodatnega financiranja ni, bodo izvajalci izobraževanja morali ugotoviti, kako bi »manj naredili več«, kar bi lahko ustvarilo nove priložnosti za izvajanje programov, ki združujejo temeljne in življenjske spretnosti, kot so pismenost, matematične in digitalne spretnosti.

Oblikovalci politik, še posebej tistih na ravni mest/regij (veliko teh je razširilo ali dodelilo pooblastila za izvajanje izobraževanja odraslih v letu 2019), vedno bolj razumejo, da pridobivanje kvalifikacij ne zagotavlja kompetenc v določenih spretnostih in ne vodi nujno do zelenih rezultatov učenja. Ti oblikovalci politik se vedno bolj zanimajo za financiranje učenja temeljnih in življenjskih spretnosti odraslih na osnovi rezultatov, kot so prehod na delovni trg, izboljšanje zdravja in dobrega počutja ter socialna vključenost. Dolgoročno bi to lahko ustvarilo okolje, ki spodbuja izvajalske organizacije, da ponudijo široko zasnovan, celosten pristop k učenju temeljnih življenjskih spretnosti odraslih.

L&W Institute še naprej spodbuja izvajalce izobraževanja odraslih v različnih okoljih, da k ponudbi temeljnih spretnosti dodajo pristop življenjskih spretnosti. Na primer, pred kratkim so razvili učna gradiva za podporo posameznikom v zaporih, katerih materni jezik ni angleščina. Gradiva, zasnovana na modelu Učnega načrta za državljane, so obsegala zdravje, državljanske in finančne zmožnosti s poudarkom na znanju angleščine.

Življenjske spretnosti so povezane s številnimi evropskimi politikami in pobudami, ki jih je v zadnjem letu začela Evropska komisija. Tu še posebej velja omeniti Evropski program spretnosti in Pobudo za poti izpopolnjevanja, Okvir ključnih kompetenc in prihodnost strategije EU2020.

Evropsko združenje za izobraževanje odraslih (European Association for the Education of Adults – EAEA) načrtuje trojno strategijo izvajanja pristopa življenjskih spretnosti na evropski ravni.

Na prvem mestu bo EAEA organiziralo srečanja z oblikovalci politik, ki delajo v Evropski komisiji, Evropskem ekonomsko-socialnem odboru in Evropskem parlamentu, za promoviranje pristopa in pogovore o tem, kako ga vključiti v obstoječe in prihodnje evropske politike in izobrazbo (ne omejeno le na to).

Kot drugo bo EAEA svojim članom ponudilo možnosti krepitve usposobljenosti v povezavi s to temo, bodisi s pomočjo osebnih predstavitev na dogodkih (letne konference, študijski obiski, usposabljanje mlajših zaposlenih ipd.) ali prek spletnih seminarjev in informacijskih sporočil.

Tretji forum, ki ga bo EAEA uporabilo za vpeljavo pristopa življenjskih spretnosti, so tekoči projekti (kot so Skillhubs, DCDS, UP-AEPRO in FUTURE-LAB). EAEA bo še posebej izkoristilo priložnost projekta Nacionalni načrt za pismenost odraslih na Portugalskem, ki je trenutno v fazi usklajevanja. Projekt financira Storitev za podporo strukturnih reform (Structural Reform Support Service – SRSS) Evropske komisije, ki si prizadeva izboljšati raven spretnosti odraslega prebivalstva na Portugalskem s spodbujanjem sodelovanja odraslih v vseživljenjskem učenju. EAEA načrtuje uvedbo pristopa življenjskih spretnosti v okviru tega projekta ter zagotoviti dejanske in prilagojene ukrepe za promocijo in razvoj življenjskih spretnosti različnim skupinam državljanov z (zelo) nizkimi ravnimi izobrazbe ali brez. EAEA je že predstavila koristi življenjskih spretnosti, pa tudi rezultate projekta na mednarodni delavnici, ki je potekala v Lizboni oktobra 2018, in se prepričala, da je bil pristop življenjskih spretnosti vključen v Nacionalni načrt za pismenost odraslih, ki bo kmalu sestavljen .

PRILOGA I

Primeri dobre praks

Usposabljanje za življenjsko uspešnost – Slovenija

»Te ženske so bile polne življenja, učile so res dobro, ni dvoma. Presenetilo me je, da je potekalo malo drugače, da smo se šalili, da niso bile učiteljice, kot smo jih poznali iz šole, ampak mentorice, klicali smo jih učiteljice, ampak njim se je zdelo smešno ...«

KRATEK OPIS

Ti neformalni programi izobraževanja so osredotočeni na opolnomočenje ranljivih skupin v Sloveniji, da lahko pridobijo življenjske zmožnosti in spremenijo odnos do učenja.

PREDNOSTI:

- ◆ Programi, posebej osredotočeni na različne učne potrebe
- ◆ Popolna vključenost udeležencev
- ◆ Povezovalni elementi
- ◆ Dobro ovrednoteno in dokumentirano učenje

KLJUČNE KORISTI:

- ◆ Socializacija in vključenost v skupnost
- ◆ Pridobitev novega znanja in spretnosti
- ◆ Izboljšanje samozavesti in samozavedanja udeležencev izobraževanja
- ◆ Izboljšana motivacija za učenje

GLAVNI IZZIVI:

- ◆ Razlike med udeleženci
- ◆ Obseg programa
- ◆ Nove ciljne skupine

VIDIKI ZMOŽNOSTI LSE:

- ◆ TEMELJNA PISMENOST IN RABA JEZIKA
- ◆ DIGITALNE
- ◆ MATEMATIČNE
- ◆ OSEBNE IN MEDOSEBNE
- ◆ DRŽAVLJANSKE
- ◆ FINANČNE
- ◆ OKOLJSKE
- ◆ ZDRAVSTVENE

CILJNA SKUPINA

Programi so dosegli približno 20.000 odraslih, predvsem tistih z nižjo izobrazbo in kvalifikacijami (z manj kot srednjo izobrazbo). Večina udeležencev izobraževanja je brezposlenih in neaktivnih na trgu dela ter izključenih iz postopkov odločanja na lokalni ravni, kar pogosto privede do omejenega dostopa do virov kot je izobraževanje. Nedavna nacionalna evalvacija je pokazala, da so programi uspešni tudi pri nekaterih skupinah migrantov. Zato je bil pozneje ustvarjen poseben program za migrante.

UDELEŽENI STROKOVNJAKI

V razvoj, pilotno fazo, izvajanje in vrednotenje programov je bilo vključenih približno 30 strokovnjakov. Približno 400 učiteljev je končalo usposabljanje za izvajanje programov. Odrasli se učijo v skupinah z največ 12 udeleženci, programe pa vodita po dva učitelja hkrati.

DRUGE VKLJUČENE ZINTERESIRANE STRANI

V program je vsako leto vključenih več kot 200 zainteresiranih predstavnikov lokalne oblasti ter strokovnjakov iz zadevnih ustanov. Stroške razvoja programa, usposabljanja učiteljev in izvajanja programa krije Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Izhodišča za program je pripravil Andragoški center Republike Slovenije, ki je tudi razvil pilotne programe, jih izvedel v praksi ter prevzel usposabljanje in strokovni razvoj učiteljev, pa tudi odgovornost za promocijo programov. Omrežje ustanov za izobraževanje odraslih je izvedlo programe glede na lokalne potrebe, prilagodilo programe udeležencem izobraževanja in poročalo o njihovem napredku. Predstavniki lokalne skupnosti so v nekaterih primerih promovirali in sofinancirali programe.

SESTAVNI DELI

Programe sestavljajo naslednji osnovni gradniki. Učenje je uspešno, če udeleženci izobraževanja dejavno sodelujejo v vseh fazah učenja – od izbire tem do načrtovanja in izvedbe projekta, pa tudi pri spremljanju in vrednotenju svojega učenja. Rezultat je raznovrstno in večplastno učenje, vključeno v celotno delo projekta, ki posameznike spodbuja, da medsebojno sodelujejo, sprejemajo odgovornost in se poistovetijo s skupnostjo. Udeleženci izobraževanja se tako naučijo sami opredeliti probleme in iskati primerne rešitve za prihodnje težave med samim učnim postopkom, obenem pa razmišljajo o sprejetih odločitvah. Učitelji jim pomagajo pri dejavnostih in posamezno podpirajo njihov razvoj pismenosti, matematičnih in digitalnih zmožnosti.

Glavna metoda dela je projektno delo, ki se osredotoča na potrebe in interese udeležencev izobraževanja in ne sledi organizaciji predmetov formalnih učnih načrtov. Celoten učni načrt je usmerjen na udeležence izobraževanja in je predmet pogajanj. Ker je državljanska vzgoja sestavni del programov pismenosti v Sloveniji, so učitelji usposobljeni, da le-to vključijo v programe glede na potrebe udeležencev izobraževanja.

Kakovost je zagotovljena z naslednjimi mehanizmi: usposabljanje učiteljev, skrb za njihov profesionalni razvoj, vpis izvajalcev izobraževanja v razvid pri Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport, kar je pogoj za pridobivanje sredstev ter spremljanje s strani nacionalnega javnega zavoda.

VEČ INFORMACIJ

Leto razvoja: 2003–2014 – Programi so bili posodobljeni in obnovljeni v letu 2014

Na voljo v jezikih: Slovenščina, delno angleščina

Pogoji za uporabo: Opisi programov so na voljo na spletu

Povezava do originala: <https://pismenost.acs.si/en/programs/programs-for-adults/>
<https://pismenost.acs.si/en/programs/model-of-programs/>

Učni načrt za državljane, pilotni program - Združeno kraljestvo

»Ugotavljam, da mi je program dal samozavest, ki jo potrebujem za višjo izobrazbo, če se zanjo odločim, ali kot pomoč v službi.«

KRATEK OPIS

Organizacija St Mungo's Broadway je uporabila Učni načrt za državljane (Citizen'sCurricul) za razvoj tedenskega programa dejavnosti v okviru njihove rezidenčne šole. Le-to pomaga odraslim brezdomcem, da lahko živijo neodvisno, in je bilo pozneje nadalje razvito za delo z udeleženci izobraževanja brez domov, ki so bili vpisani v njihove izobraževalne programe.

PREDNOSTI:

- ♦ Na udeležence osredinjen pristop
- ♦ Fleksibilen model, ki ga je mogoče prilagoditi za uporabo v različnih kontekstih, tudi za druge družbeno izolirane skupine
- ♦ Medsebojno povezovanje vseh spretnosti in zmožnosti, ki so bile pomembne v tem kontekstu
- ♦ Ureditev stanovanjskih razmer v okviru učne priložnosti za udeležence izobraževanja, ki živijo v slabih pogojih
- ♦ Celosten pristop k učenju – v učenje so bile vključene vse podporne storitve

VIDIKI ZMOŽNOSTI LSE:

- ♦ PISMENOST IN RABE JEZIKA
- ♦ MATEMATIČNE
- ♦ ZDRAVSTVENE
- ♦ DIGITALNE
- ♦ FINANČNE
- ♦ DRŽAVLJANSKE

GLAVNI IZZIVI:

- ♦ Doslednost in neprekinjenost: nekateri udeleženci izobraževanja niso bili navajeni na rutine in se jim je bilo sprva težko prilagoditi na šolsko okolje
- ♦ Mentorji so se sprva bali udeležencem izobraževanja predati nadzor nad usmerjanjem programa, toda postali so bolj prepričani v uspeh, ko so se udeleženci bolje vključili in so se začeli kazati pozitivni rezultati

KLJUČNE KORISTI:

- ♦ Izboljšave v odnosu udeležencev izobraževanja do učenja
- ♦ Izboljšana samoučinkovitost, povezana z večjim samospoštovanjem in samozavestjo
- ♦ Izboljšano družbeno in državljansko udejstvovanje
- ♦ Strokovni delavci so pridobili večje zaupanje za uporabo pristopa z poudarjeno vlogo udeležencev izobraževanja, začeli so bolje razumevati življenje in motivacijo udeležencev ter izboljšali razumevanje lastnega vpliva na udeležence

CILJNA SKUPINA

Udeleženci izobraževanja, ki so brezdomci, imajo probleme z družbeno izolacijo in se težko vključujejo v lokalno skupnost. Vključili so se v redno izobraževanje v stanovanjski skupnosti ali v izredne programe. V stanovanjski skupnosti je bilo nameščenih do 10 stanovalcev naenkrat, ki so tam večinoma živeli tri do šest mesecev. Približno 10–12 udeležencev se je udeležilo izrednega dnevnega programa.

UDELEŽENI STROKOVNJAKI

Vodja projekta, 2 mentorja in usposobljeni prostovoljci, ki so vodili projektne dejavnosti.

DRUGE VKLJUČENE ZINTERESIRANE STRANI

Da bi pridobili udeležence za program, se je osebje šole povežalo s področnimi vodji iz njihovega omrežja hostlov. Organizirali so tematske dneve dejavnosti in povabili ključne delavce, da obiščejo stanovanjsko skupnost s potencialnimi stanovalci.

SESTAVNI DELI

Stanovanjska šola St Mungo's Broadway si prizadeva podpirati ljudi, ki živijo v slabih pogojih, da bi izboljšali temeljne in življenjske spretnosti. Stanovalci živijo in se učijo skupaj ter se udeležujejo rednega izobraževalnega programa. Prva faza vključuje različne dejavnosti in predavanja, razporejene čez teden, ki pokrivajo veliko medsebojno povezanih zmožnosti učnega načrta za državljane: pismenost, matematične, zdravstvene, digitalne, finančne in državljanske zmožnosti, ki so skupaj delovali kot paket celostne podpore za udeležence izobraževanja. Na primer, predavanja za izboljšanje pismenosti, matematične in digitalne zmožnosti so potekala enkrat tedensko, udeleženci izobraževanja pa so vsak torek imeli tudi »dan dobrega počutja«, ko so lahko obiskali bližnji center za zdravje in dobro počutje. Druge dejavnosti so pokrivalo več zmožnosti hkrati, na primer vsak teden so enemu izmed stanovalcev zaupali odgovornost za denar in nakup sestavin za zajtrk, ki so ga udeleženci izobraževanja nato skupaj pripravili. V drugi fazi je organizacija St Mungo's Broadway Učni načrt za državljane vključila v izredni program, namenjen odraslim brezdomcem. V drugi fazi so si prizadevali, da bi izvedbo še bolj vodili udeleženci izobraževanja in da bi bila še bolj prilagojena potrebam udeležencev. Vpeljali so tedenski dan hoje, ki je udeležence izobraževanja spodbujal, da bi se vključili v širšo skupnost.

V organizaciji St Mungo's Broadway so ugotovili, da je sodelovanje v pilotskem programu udeležencem izobraževanja omogočilo vključenost v družbene dejavnosti, za katere se prej nikdar ne bi javili, kot je sodelovanje v gledališki predstavi v skupnosti.

VEČ INFORMACIJ

Leto razvoja: Razvoj prve faze: 2014/15 Druga faza: 2015/16

Lastnik Orodja: Learning and Work Institute – L&W

Na voljo v jezikih: Angleščina

Pogoji za uporabo: Serija sredstev je na voljo brezplačno. L&W ponuja bolj poglobljeno svetovanje o uporabi Učnega načrta za državljane na podlagi plačila.

Povezava do originala: [Videoposnetki Učnega načrta za državljane](#); [Študije primerov](#), ki ponujajo uvod v Učni načrt za državljane, kako je bil izveden, vpliv, ki ga je dosegel, in kritične dejavnike uspeha; [Vodnik za Učni načrt za državljane](#) in [Paket sredstev za sodelovanje](#).

Pedagoški komplet Dobrodošli v Belgiji – Belgija

»Učila sem se s pomočjo vaje, v dejanskih situacijah.« - Udeleženka

KRATEK OPIS

V organizaciji Lire et Écrire so naučili strokovne delavce v izobraževanju odraslih, kako uporabiti pedagoške komplete z različnimi temami, pomembnimi za vsakodnevno življenje v Belgiji, za izboljšanje branja in pisanja migrantov ter za spopadanje z vsakodnevnim življenjem v Belgiji. Vsak komplet daje navodila o tem, kako olajšati različne dejavnosti, in nudi gradiva, potrebna za njihovo izvedbo.

PREDNOSTI:

- ♦ Za novoprispele migrante, ki jim je primanjkovalo spretnosti, ni bilo na voljo gradiv
- ♦ Kolektivna razsežnost gradiva: mentorji in udeleženci izobraževanja lahko sodelujejo pri nadaljnji pripravi in predlagajo nove dejavnosti
- ♦ Uporaba izmenjave znanja namesto podajanja informacij od zgoraj navzdol
- ♦ Dejavnosti so zasnovane tako, da so zabavne in igrive
- ♦ Kompleti se lahko uporabijo v različnih okoljih

GLAVNI IZZIVI

Uporaba kompletov z novoprispelimi migranti, ki so popolni začetniki francoščine in ki jim primanjkuje temeljne pismenosti

KLJUČNE KORISTI:

- ♦ Kritično razmišljanje o družbi, v kateri sodelujoči živijo
- ♦ Izboljšanje temeljnih spretnosti z uporabo fotografij, ki pomagajo pri življenjskih spretnostih in družbenih problemih
- ♦ Komplete zmeraj oblikuje skupina več ljudi, kar je ključno, saj izboljša ustvarjalnost pri zasnovi dejavnosti

VIDIKI ZMOŽNOSTI LSE:

- ♦ PISMENOSTI IN RABE JEZIKA
- ♦ MATEMATIČNE
- ♦ OSEBNE IN MEDOSEBNE
- ♦ DRŽAVLJANSKE
- ♦ FINANČNE
- ♦ OKOLJSKE
- ♦ ZDRAVSTVENE

CILJNA SKUPINA

Tisti, ki imajo neposredne koristi od usposabljanja v Lire et Écrire, so predvsem posamezniki, ki delujejo v organizacijah za razvoj pismenosti, centri za javno socialno pomoč, socialno-poklicne organizacije za vključevanje in organizacije za socialno kohezijo. V smislu strokovnega profila so udeleženci usposabljanja predvsem mentorji/učitelji, pa tudi posamezniki, ki delajo v neposrednem stiku z novoprispelimi migranti, direktorji ali koordinatorji organizacij, izobraževalni svetovalci, pa tudi pripravniki, študenti in posamezniki, ki iščejo plačano ali prostovoljno delo v zgoraj omenjenih organizacijah. Organizacija Lire et Écrire je za uporabo kompletov usposobila 600 posameznikov. Posredne koristi od usposabljanja imajo migranti, katerih pismenost in splošne življenjske spretnosti so izboljšane zaradi pedagoških kompletov Lire et Écrire. Koristi imajo tudi ostali, ki se izboljšujejo pismenost. Čeprav so bili kompleti zasnovani za migrante, je bilo jasno, da bodo uporabni v opismenjevanju tako migrantov kot belgijskih udeležencev programov.

UDELEŽENI STROKOVNJAKI

V projekt je bilo vključenih skupno 8 strokovnjakov. Pri vsakem kompletu so sodelovali 2 do 3 ljudje.

DRUGE VKLJUČENE ZINTERESIRANE STRANI

Čeprav je težko pridobiti točno število, smo med pripravo vsakega kompleta stopili v stik s specializiranimi ustanovami/organizacijami ter pridobili ali preverili podatke, ki so vključeni v komplet.

SESTAVNI DELI

Projekt je vključeval usposabljanje za uporabo osmih pedagoških kompletov z različnimi temami: Skupno življenje, Bivanje, Zdravstvo, Izobrazba, Zaposlitev in socialna varnost, Vsakodnevno življenje, Status za bivanje in migracija, Ustanove. Usposabljanje, organizirano s strani Lire et Écrire, je bilo sestavljeno iz tridnevnega usposabljanja o uporabi prvih petih kompletov, tridnevnega usposabljanja o uporabi vseh osmih kompletov in enodnevnega usposabljanja o uporabi zadnjih treh kompletov. Ti kompleti migrantom nudijo širši pregled o družbenih, kulturnih in okoljskih vidikih življenja v njihovi novi državi gostiteljici, kar jim omogoča zmožnosti za boljšo in hitrejšo integracijo v novo okolje. Življenjske spretnosti, razvite z delom, ki so ga opravili v Lire et Écrire, so odziv na dejanske potrebe posameznikov v resničnem življenju: novoprispeli migranti morajo razumeti, kako deluje njihova država gostiteljica, da se lahko vanjo integrirajo. Uporaba kompletov je namenjena tudi razvoju spretnosti kritičnega mišljenja, končni cilj pa je dejavno sodelovanje na vseh družbenih področjih. Komplete je mogoče uporabiti tudi za učenje temeljnih spretnosti Belgijcev (vključno z mladimi) ali kot del širšega okvira razmišljanja o družbi. Vrednotenje se izvede po usposabljanju, toda ocenjevanje uporabe kompletov ni bilo organizirano. Kljub temu stalno povpraševanje po kompletih tako v smislu fizičnih kompletov kot brezplačnih spletnih prenosov kaže na njihovo primernost za obstoječe potrebe.

VEČ INFORMACIJ

Leto razvoja: Projekt se je začel v letu 2010. Zadnji komplet je bil ustvarjen v letu 2016.

Lastnik Orodja: Lire et Écrire

Na voljo v jezikih: Francoščina

Pogoji za uporabo: Za organizacije, ki se ukvarjajo z izobraževanjem za razvoj pismenosti ali sprejemajo novoprispelle migrante, in za knjižnice je na voljo po en brezplačni komplet. Za druge organizacije ali dodatne komplete je cena 25 evrov. Komplete je mogoče brezplačno prenesti prek spleta.

Povezava do originala: <http://bit.ly/2cC6i43> ali
<http://www.lire-et-ecrire.be/Bienvenue-en-Belgique-Huit-mallettes-pedagogiques?lang=fr>

Skupaj znotraj, Prattoapokoinou – Grčija

»Izmenjave tako med sodelujočimi kot tudi z družbo so udeležencem izobraževanja omogočile razmislek o njihovih vrednotah, potrebah in pričakovanjih.«

KRATEK OPIS

Praksa PRATTO APO KOINOU je bila zasnovana za izpolnjevanje potreb družbeno izključenih in ranljivih pripadnikov lokalnih skupnosti ter za ustvarjanje skupnih prostorov za srečanja.

PREDNOSTI:

- ◆ Pristop opolnomočenja
- ◆ Različne ciljne skupine
- ◆ Brezplačni program
- ◆ Temelji na prostovoljstvu
- ◆ Dovolj časa za zavestno razumevanje in spremembo odnosa
- ◆ Nenehno vrednotenje in stalna fleksibilnost

KLJUČNE KORISTI:

- ◆ Socializacija in premostitev predsodkov
- ◆ Pridobitev novih spretnosti
- ◆ Izboljšanje samozavesti in samozavedanja udeležencev izobraževanja
- ◆ Medsebojno učenje in svetovanje
- ◆ Udeleženci izobraževanja postanejo zagovorniki lastnih potreb
- ◆ Spodbujanje ustvarjalnosti udeležencev izobraževanja

GLAVNI IZZIVI

Raznolikost potreb in pričakovanj sodelujočih

VIDIKI ZMOŽNOSTI LSE:

- ◆ PISMENOST IN RABE JEZIKA
- ◆ DIGITALNE
- ◆ OSEBNE IN MEDOSEBNE:
  - ◇ Komunikacijske spretnosti
  - ◇ Skupinsko delo
  - ◇ Samoučinkovitost
  - ◇ Samozavest
  - ◇ Čustvena inteligenca
  - ◇ Podjetniške sposobnosti
- ◆ DRŽAVLJANSKE:
  - ◇ Medkulturne spretnosti
  - ◇ Kulturne spretnosti

CILJNA SKUPINA

Približno 40 oseb. Brezposelni posamezniki (18–55), Romi, migranti in begunci.

UDELEŽENI STROKOVNJAKI

6–7, pri čemer je bila osnovna skupina sestavljena iz 5 izobraževalcev/mentorjev ter 20 prostovoljcev iz različnih disciplin in z mnogih področij, kot so študenti zdravstva, socialni delavci, študenti pedagogike, upokojeni izobraževalci. Praksa je močno vplivala na skupino prostovoljcev, ki so podpirali delavnice: vključili so se v postopek samopremisleka, ki je opredelil njihove vrednote in jih spodbudil, da so postali aktivnejši državljani, ki jih skrbijo socialne zadeve.

DRUGE VKLJUČENE ZINTERESIRANE STRANI

Program Pratto apo koinou je k sodelovanju pri projektu povabil več posameznikov iz sorodnih organizacij in lokalne skupnosti. Ti vključujejo gibanje »Protasi«, ki si prizadeva za preprečevanje uživanja drog in fizično zdravje; PRAXIS, ki pomaga pri integraciji beguncev v skupnost; regionalne in lokalne organe; nekatere kulturne organizacije (Mestno gledališče Patras, Muzej v Atenah, Patrasu in Olimpiji) ter prostovoljno organizacijo za preprečevanje raka.

SESTAVNI DELI

Brezposelni posamezniki imajo možnost poklicnega in osebnega svetovanja, predavanja strokovnjakov o kooperativnih oblikah dela ipd. Posamezniki iz migrantskih ali begunskih okolij so se večinoma učili jezikovnih spretnosti, tako grščine kot angleščine, pa tudi nekaj osnovnih računalniških spretnosti. Rome je bolj zanimalo učenje jezika za otroke in odrasle, podpora za otroke, da ostanejo v šolah, in pomoč pri preživetju, kot je na primer zagotovitev obrokov.

Vse tri skupine so se lahko srečale in sodelovale pri dejavnostih, kot so:

- ⇒ Udeležba na delavnicah o jeziku in sporazumevanju (grščina in angleščina).
- ⇒ Ustvarjalne dejavnosti in umetnost (izdelava gledaliških mask, pri tem so se begunci, prostovoljci in brezposelni državljani učili o obraznih izrazih – jezi, smehu, bolečini ipd.).
- ⇒ Ogled filmov (organizatorji so se osredotočali predvsem na »THE FILME«, da bi spodbujali zabavo in smeh).
- ⇒ Kreacija spletnega radia z imenom »Življenjske spretnosti«, trije radijski napovedovalci so udeležencem omogočili, da so spregovorili o sebi, delili glasbene okuse in izpostavili svojo situacijo.
- ⇒ Sodelovanje v akciji »Jedilna miza«: družabni izlet za udeležence v mestu.

VEČ INFORMACIJ

Potek prakse: 10 mesecev (november 2014 – avgust 2015)

Lastnik orodja / operater: Cyclisis – izobrazba, kultura, okolje

Na voljo v jezikih: Grščina, (delno) angleščina

Pogoji za uporabo: Brezplačno z referenco

Povezava do originala: <http://pratoapokinou.cyclisis.gr>

Recikliranje in oblikovanje – Danska

»Tukaj gre za dialog. Še ena oblika neformalnega in sproščenega ozračja in varnosti. Upajo si postaviti vprašanja, ki jih nikdar ne bi zastavili na običajnih jezikovnih tečajih. To je druga ... veliko VARNEJŠA vrsta integracije.« (Lena Becker, vodja šole)

KRATEK OPIS

Izvajalska organizacija za izobraževanje odraslih v lokalni skupnosti je želela prispevati k integraciji begunskih žensk z oblikovanjem dejavnosti tečaja ročnih spretnosti tako za danske kot begunske ženske.

PREDNOSTI:

- ◆ Fleksibilnost
- ◆ Dejavnosti, primerne za otroke
- ◆ Varno okolje
- ◆ Pripravljenost premagati logistične ovire (kot je prevoz)
- ◆ Nizka pristojbina za udeležbo

KLJUČNE KORISTI:

- ◆ Socializacija in premostitev predsodkov
- ◆ Pridobitev novih spretnosti
- ◆ Izboljšanje samozavesti in samozavedanja udeležencev izobraževanja
- ◆ Medsebojno učenje in svetovanje
- ◆ Spodbujanje ustvarjalnosti udeležencev izobraževanja
- ◆ Neformalna integracija

GLAVNI IZZIVI

Potrebno delo pri osveščanju

VIDIKI ZMOŽNOSTI LSE:

- ◆ PISMENOST IN RABE JEZIKA
- ◆ OSEBNE IN MEDOSEBNE:
  - ◇ Komunikacijske spretnosti
  - ◇ Skupinsko delo
  - ◇ Samoučinkovitost
  - ◇ Samozavest
  - ◇ Reševanje problemov
  - ◇ Podjetniške sposobnosti
- ◆ DRŽAVLJANSKE:
  - ◇ Kulturno razumevanje
  - ◇ Medkulturne spretnosti
  - ◇ Učenje o načelih demokracije
- ◆ OKOLJSKE:
  - ◇ Vidiki recikliranja

CILJNA SKUPINA

Od programa so imele koristi ženske, ki so se ga udeležile. Ker so se otroci in moški lahko udeležili skupne večerje, so imeli koristi od dejavnosti tudi oni, saj so prav tako razvili svojo mrežo.

UDELEŽENI STROKOVNJAKI

4 strokovnjaki: učitelj ročnih spretnosti, vodja izobraževalne organizacije, socialni delavci/tolmači. »Kulturni in jezikovni tolmač«, zaposlen v okviru programa, je bil eden izmed dejavnikov uspeha: ta oseba je delovala kot mediator, prevajalec in motivator ter je lahko celostno rešila raznovrstne probleme.

DRUGE VKLJUČENE ZINTERESIRANE STRANI

V spodbujanje begunskih žensk, da sodelujejo v programu, je bil vključen socialni delavec iz centra za zaposlitev. Skupina za podporo begunskim pobudam, imenovana »Venligboerne« (prijazni sosede), je pomagala pri širjenju sporočila.

SESTAVNI DELI

Danske in begunske ženske so se enkrat ali dvakrat na teden srečevale v sklopu skupnega zanimanja za ročna dela/vezenje. Glavni namen je bil, da se naučijo, kako ustvarjati z ročnimi deli in recikliranimi materiali, toda obenem so razvijale medsebojno kulturno razumevanje, begunke pa so se učile ali vadile danski jezik, pridobile omrežje ljudi in izkušnje z neformalnim izobraževalnim sistemom za odrasle ter znanje o družbi na Danskem. Med opravljanjem ročnih del so razpravljale o veliko različnih temah. Pogovor se je na primer nanašal na težave pri obisku zdravnika, zobozdravnika ali kako stopiti v stik s socialnimi delavci.

Na tečaju so ženske lahko svobodno klepetale, delile, se učile in navdihovale druga drugo v varnem učnem okolju. Druga drugi so postale blizu kot družina, delile so osebne uspehe in polome. Skupina je ustvarila tudi omrežje, v katerem so uporabile različne zmožnosti za dejavnosti, ki niso vključevale vezenja. Organizirale so na primer skupne večerje in izlet v parlament.

VEČ INFORMACIJ

Leto razvoja: Začetek leta 2016

Lastnik orodja/operator: Program je omogočila organizacija DOF Allerød Fritidsskole – lokalni ponudnik neformalnega izobraževanja odraslih, ki je del združenja za izobraževanje odraslih z imenom Dansk Oplysnings Forbund (DOF)

Na voljo v jezikih: Danščina, s tolmači, ki sodelujejo v programu

Pogoji za uporabo: Jih ni

Povezava do originala: <https://sn.dk/Alleroed/Kreative-kvinder-stod-bag-modeshow/artikel/653668> (članek le v danščini)

PRILOGA II

Primeri orodij

Izobraževalni filmi Na poti do življenjske uspešnosti – Slovenija

»Izobraževalni filmi na kratko in jedrnato razložijo, kako pomembno je vseživljenjsko učenje, ter predstavijo osem ključnih zmožnosti, ki so bistvene za vsakega posameznika.«

(Darij Olenik, učitelj IKT)

KRATEK OPIS

Kratki filmi, ki predstavijo osnovne informacije o temeljnih zmožnostih na uporabniku prijazen način. Največji poudarek v filmih je na osebnih izkušnjah in razvoju posameznih temeljnih zmožnosti.

PREDNOSTI:

- ◆ Naslovi resnične potrebe posameznikov v resničnih situacijah
- ◆ Uporabniku prijazne predstavitve brez besedila
- ◆ Motivacijska narava z uporabo osebnih zgodb
- ◆ Uporabni na različne načine – individualno učenje, skupinsko delo, ogrevanje
- ◆ Brezplačno

KLJUČNE KORISTI:

- ◆ Filmi so praktična orodja za animacijo in motivacijo udeležencev izobraževanja iz različnih ranljivih skupin
- ◆ Osnovne informacije o temeljnih zmožnostih na sproščen in zabaven način
- ◆ Informacije o učnih programih
- ◆ Vključevanje udeležencev izobraževanja v odločitve o samostojnih ukrepih in smernice o tem, kako to storiti

GLAVNI IZZIVI:

Izobraževalec odraslih mora pri delu z ranljivimi skupinami upoštevati načela multimedijskega dela

VIDIKI ZMOŽNOSTI LSE:

- ◆ PISMENOST:
  - ◇ Sporazumevanje v maternem jeziku
- ◆ MATEMATIČNE
  - ◇ Znanje matematike
  - ◇ Znanje naravoslovja in tehnologije
- ◆ OSEBNE IN MEDOSEBNE:
  - ◇ Učenje učenja
  - ◇ Samoiniciativnost

CILJNA SKUPINA

Filmi so primerni za vse vrste skupin odraslih. Toda vsak film prav tako močno naslavlja posamezno ciljno skupino. Na primer, film o »učenju učenja« je namenjen brezposelnim moškim, film o podjetnosti je namenjen mladim, ki so opustili šolo, film o sporazumevanju v maternem jeziku je namenjen mladim ženskam migrantkam, ki bi bile rade poslovno uspešne, film o znanju matematike ter znanju naravoslovja in tehnologije je namenjen upokojenemu prebivalstvu in starejšim občanom.

SESTAVNI DELI

Izobraževalni filmi so digitalna orodja motivacijskega značaja, ki udeležence naslavljajo s pomočjo vzornikov, ki imajo vsakodnevne probleme in jih rešujejo z učenjem. Vpeljava osebnih zgodbe udeležencem pomaga, da se identificirajo na področju izobraževanja odraslih in učenja, saj jih dejanja osebe v filmu spodbudijo, da pomislijo: »Tudi jaz to zmorem, nekaj moram storiti.« Osebnih zgodbe druge spodbudijo, da samostojno ukrepajo, na primer tako, da obiščejo izobraževalne ustanove in pridobijo informacije o učnih programih. Izobraževalni del filma je strukturiran tako, da se gledalci naučijo o vseh glavnih značilnostih izbrane temeljne zmožnosti na sproščen in zabaven način.

Filmi so še posebej uporabni za odrasle, ki imajo težave s pisnimi besedili. Vsak film vključuje dejanske smernice o tem, kako narediti prvi korak, da bi razvili izbrano zmožnost. Poleg tega obstajajo tudi 4 zloženke za uporabnike in izobraževalce s temeljnimi informacijami in navodili.

Do leta 2020 bodo na voljo 4 novi filmi: sporazumevanje v tujem jeziku, digitalna pismenost, socialne in državljanske kompetence ter kulturna zavest in izražanje.

VEČ INFORMACIJ

Leto razvoja: 2012–2014

Lastnik orodja/operator: Andragoški center Republike Slovenije

Na voljo v jezikih: Slovenščina (angleški podnapisi)

Pogoji za uporabo: Brezplačno – na spletu

Povezava do originala: <https://pismenost.acs.si/en/resources/educational-audio-and-visual-resources/visual-resources/on-the-path-to-a-successful-life/>

Učna orodja Učnega načrta za državljane – Združeno kraljestvo

»Ugotavljam, da mi je program dal samozavest, ki jo potrebujem za višjo izobrazbo, če se zanjo odločim, ali kot pomoč v službi.« (Udeleženec izobraževanja v St Mungo's Broadway, faza 2)

KRATEK OPIS

Podpora izvajalskim organizacijam, da bi lažje razvili in izvajali lastni model Učnega načrta za državljane, celostni pristop, ki zagotavlja, da imajo vsi jezikovne, matematične, digitalne, državljanske, zdravstvene in finančne zmožnosti, ki jih potrebujejo za življenje in delo v današnji družbi.

PREDNOSTI:

- ◆ Podpora izvedbi pristopa osredinjenega na udeležence
- ◆ Učna orodja je mogoče prilagoditi široki ciljni skupini v različnih kontekstih
- ◆ Medsebojno povezovanje vseh spretnosti in zmožnosti, ki so bile pomembne v tem kontekstu
- ◆ Celostni vidik učenja

VIDIKI ZMOŽNOSTI LSE:

- ◆ PISMENOST IN RABE JEZIKA
- ◆ MATEMATIČNE
- ◆ ZDRAVSTVENE
- ◆ DIGITALNE
- ◆ FINANČNE
- ◆ DRŽAVLJANSKE

GLAVNI IZZIVI:

Da bi zagotovili pristop osredinjen na udeležence, je učne vire treba prilagoditi kontekstu in potrebam udeležencev izobraževanja

KLJUČNE KORISTI:

- ◆ Izboljšave v odnosu udeležencev izobraževanja do učenja
- ◆ Izboljšana samoučinkovitost, povezana z višjim samospoštovanjem in samozavestjo
- ◆ Izboljšano družbeno in državljansko udejstvovanje
- ◆ Strokovni delavci so pridobili večje zaupanje za uporabo pristopa osredinjenega na udeležence, začeli so bolje razumevati življenje in motivacijo udeležencev ter izboljšali razumevanje lastnega vpliva na udeležence

CILJNA SKUPINA

Učna orodja so zasnovana za uporabo s strani zastopnikov, izvajalcev izobraževanja odraslih in strokovnih delavcev za pomoč pri izpeljavi pristopa Učnega načrta za državljane za vse odrasle, vključno z najbolj prikrajšanimi. Modeli Učnega načrta za državljane so bili razviti za uporabo z novo prispelimi migranti, brezdomci ali odraslimi, ki živijo v slabih razmerah, mladimi odraslimi iz prikrajšanih okolij, odraslimi, ki doživljajo ali jih je prizadela zloraba alkohola ali drog ter storilci in nekdanjimi storilci kaznivih dejanj.

SESTAVNI DELI

Učna orodja pomagajo organizacijam, da prilagodijo in izvajajo model Učnega načrta za državljane tako, da bo ustrezal potrebam njihovih udeležencev in kontekstom izpeljave, tako da:

- ⇒ razložijo, zakaj bi zainteresirani morali premisliti o uporabi in koristih modela;
- ⇒ nudijo informacije in smernice o nalogah, ki jih je treba opraviti za razvoj modela Učnega načrta za državljane;
- ⇒ pokažejo primere izvajanja modela Učnega načrta za državljane;
- ⇒ nudijo informacije in smernice o tem, kako dokazati in ovrednotiti rezultate, dosežene s programi Učnega načrta za državljane, in poudarjajo učinkovite prakse.

Učna orodja so bila uporabljena za izvajanje pristopov Učnega načrta za državljane na lokalnih ravneh in soseskah v različnih delih ZK in v različnih kontekstih izpeljave. Tretja faza programa Učnega načrta za državljane je vključevala modele, prilagojene vrsti različnih kontekstov, vključno z zapori, »lokalno usmerjenimi« pristopi in na delovnih mestih.

VEČ INFORMACIJ

Leto razvoja: 2015/16 Revidirano 2016/17

Lastnik orodja/operator: LearningandWork Institute – L&W

Na voljo v jezikih: Angleščina

Pogoji za uporabo: Orodja so na voljo brezplačno. L&W ponuja bolj poglobljeno svetovanje o uporabi Učnega načrta za državljane na podlagi plačila

Povezava do originala: [Okvir zmožnosti Učnega načrta za državljane](#), referenčna orodja za jezik in pismenost, matematično pismenost, zdravstveno, digitalno, finančno in državljansko zmožnost. [Videoposnetki Učnega načrta za državljane](#): vključujejo različne pretekle in trenutne pilotne projekte Učnega načrta za državljane. [Študije primerov](#), ki ponujajo uvod v Učni načrt za državljane, kako je bil izveden, vpliv, ki ga je dosegel, in kritične dejavnike uspeha. [Vodnik za Učni načrt za državljane](#) in [Paket sredstev za sodelovanje](#)

Dialoška literarna srečanja – Španija

(...) »Občutke, ideje in izkušnje moramo spodbujati. Vsi ti pojmi so zelo pomembni, da postanemo dovzetnejši, se lahko sporazumevamo z različnimi ljudmi ter da smo tolerantnejši, bolj razumevajoči in razumnejši. Da lahko soobstajamo v miru.« (Udeleženec izobraževanja)

KRATEK OPIS

Dialoška literarna srečanja izhajajo iz osemdesetih iz Šole za odrasle v La Verneda-Sant Martí, v Barceloni, sestavljajo pa jih srečanja v povezavi z branjem literarnih del, pri katerih udeleženci berejo in debatirajo o klasikah univerzalne književnosti.

PREDNOSTI:

- ◆ Osnovano na enakopravnem dialogu
- ◆ Namenjeno različnim ciljnim skupinam
- ◆ Udeleženci izobraževanja dejavno sodelujejo pri pridobivanju znanja
- ◆ Prispeva h globlji družbeni preobrazbi okolja sodelujočih in njihovega osebnega življenja
- ◆ Lahko prenosljivo

KLJUČNE KORISTI:

- ◆ Aktivno državljanstvo
- ◆ Udeležencem omogoča, da pridobijo širši pogled na svet, medtem ko izboljšujejo temeljne spretnosti
- ◆ Udeležencem omogoča, da so odločnejši v svojem življenju in skupnosti

GLAVNI IZZIVI:

Za izvajanje metode je potreben moderator, ki pogovor vodi tako, da lahko vsi izrazijo svoje misli in vtise

VIDIKI ZMOŽNOSTI LSE:

- ◆ PISMENOST:
  - ◇ Bralne in govorne spretnosti
- ◆ OSEBNE IN MEDOSEBNE:
  - ◇ Deljenje vrednot, kot so solidarnost, spoštovanje, soobstajanje
  - ◇ Priznavanje različnih in novih stališč
  - ◇ Proizvajanje znanja
- ◆ DRŽAVLJANSKE:
  - ◇ Samozavest in izražanje mnenj v javnosti
  - ◇ Razmišljanje o družbenih temah

CILJNA SKUPINA

Ni določene ciljne skupine. Toda udeleženci so bili ljudje brez univerzitetne izobrazbe, ki se udeležujejo organizacij ali združenj za izobraževanje odraslih: otroci, najstniki, družine, odrasli ali starejši občani iz različnih ozadij ter zaporniki.

SESTAVNI DELI

Prvi korak pri razvoju dialoških literarnih srečanj je izbira knjige, ki jo bo skupina prebrala in o njej razpravljala na več srečanjih. Pri izbiri besedila sodelujejo vsi na srečanju in po tem, ko so predstavljeni predlogi, se morajo dogovoriti, katero knjigo bodo prebrali. Dela, o katerih se bo razpravljalo, morajo biti med najboljšimi univerzalno ljubljenimi deli človeštva, saj te knjige govorijo o brezčasnih temah: ljubezni, vlogi žensk v družbi, soobstajanju med kulturami, vplivu vojne, posledicah avtoritarnih režimov ipd. Ko udeleženci doma berejo izbrano knjigo, izberejo odstavke, ki jih zanimajo. Ko udeleženci pridejo na srečanje, preberejo in razložijo izbrane odstavke. Ko je ena izmed oseb predstavila svoj odstavek, lahko ostali, ki so izbrali isti odstavek ali želijo prispevati, razpravljajo o različnih načinih interpretacije. Z izmenjavo osebnih razlag istega odstavka izdelajo skupno znanje, ki deluje po načelu egalitarnega dialoga. Bogastvo srečanj leži v posebnem načinu proučevanja besedil. S tem skupnim dejanjem dialoška literarna srečanja mnogim ljudem iz različnih okolij, še posebej tistim, ki spadajo v ranljive družbene skupine (med drugim migranti, nepismeni, etnične manjšine, invalidi), omogočajo, da prispevajo k ustvarjanju skupnega pomena in znanja, ki preobrazi njihovo osebno življenje in spodbuja družbeno preobrazbo na različnih področjih, ki se dotaknejo življenja drugih ljudi.

VEČ INFORMACIJ

Leto razvoja: 1980

Lastnik orodja/operator: Brezplačna in odprta metodologija

Na voljo v jezikih: Orodje je zlahka prenosljivo v druge jezike

Pogoji za uporabo: Orodje je mogoče uporabiti s komer koli, potrebujete le udoben prostor, v katerem se lahko vsi udeleženci vidijo in slišijo brez težav. Moderator je odgovoren za vodenje razprave na način, ki vsem dovoljuje, da izrazijo svoje misli in mnenja o delu besedila, o katerem poteka razprava

Povezava do originala: <http://confapea.org/tertulias/>
<http://www.edaverneda.org/edaverneda8/en/dialogic-literacy-gathering>

Omrežje za inovacijo mehkih spretnosti za zaposlitev, NESSIE – Grčija

«»Pred začetkom tečaja mi je primanjkovalo samozavesti v veliko življenjskih vidikih. Toda čas, ki sem ga preživel na programu, mi je pomagal okrepiti samozavest in se ozreti v preteklost ter razmisliti o tem, kdo sem bil nekoč in kdo želim biti danes.« (Udeleženec izobraževanja)

KRATEK OPIS

Program NESSIE (Network for Soft Skills Innovation for Employment) je bil zasnovan z namenom pomagati udeležencem izobraževanja pridobiti razumevanje o mehkih spretnostih in kako jih lahko razvijejo, da izboljšajo svoje poklicne možnosti.

PREDNOSTI:

- ◆ Platforma za e-učenje, ki vsebuje interaktivna izobraževalna orodja
- ◆ Poudarek na pomoči pri razvoju mehkih spretnosti
- ◆ Paket za izobraževanje izobraževalcev
- ◆ Uporaba učnih rezultatov/pristopov na osnovi zmožnosti

KLJUČNE KORISTI:

- ◆ Vsi udeleženci izobraževanja so zmogli prepoznati področja, na katerih se je njihovo življenje izboljšalo
- ◆ Tečaj je 72 % udeležencem pomagal spremeniti obvladovanje mehkih spretnosti
- ◆ 80 % udeležencev je prepoznalo izboljšanje pri opravljanju svojega dela po končanem tečaju

GLAVNI IZZIVI:

- ◆ Zagotavljanje, da bo platforma uporabnikom prijazna
- ◆ Usmeritve mentorjev so pomembne za povezavo mehkih spretnosti z izboljšanimi možnostmi zaposlitve

VIDIKI ZMOŽNOSTI LSE:

- ◆ OSEBNE IN MEDOSEBNE:
  - ◇ Komunikacijske spretnosti
  - ◇ Skupinsko delo
  - ◇ Motivacija
  - ◇ Samozavest
  - ◇ Reševanje problemov

CILJNA SKUPINA

Ciljna skupina so tako zaposleni kot tudi brezposelni posamezniki, ki želijo razviti mehke spretnosti.

SESTAVNI DELI

Po podatkih projektne skupine so slabe mehke spretnosti povezane z nizom problemov na trgu dela: visokimi stroški zaposlenih/ težavami pri zaposlovanju (zlasti pri mladih); pomanjkanjem tekmovalnosti; nezmožnostjo obvladovanja sprememb; razlogi za odpuščanje osebja in težavami pri prehodu s šole na delo. Izvajalci poklicnega izobraževanja in usposabljanja v Italiji, na Švedskem, Nizozemskem, v Romuniji, Grčiji in Nemčiji se trudijo odgovoriti na te prepoznane težave, povezane s spretnostmi, tako, da nudijo nove pristope k usposabljanju in razvoju teh spretnosti.

V okviru projekta so razvili program z gradivom za usposabljanje. Da bi udeleženci izobraževanja končali program in si pridobili certifikat, morajo izpolniti Ocenjevalno orodje (pred usposabljanjem in po njem), pridobiti Pričevanje mentorja ali neposredno nadrejenega s pomočjo spletne predloge, rešiti kvize in dejavnosti/ dnevnike in pripraviti premišljeno poročilo o razvoju svojih mehkih spretnosti.

Projekt je delno financiral Program vseživljenjskega učenja kot program Leonardo da Vinci.

V projektu NESSIE so razvili izobraževalna gradiva v sodelovanju z izvajalci poklicnega izobraževanja in usposabljanja in delodajalci, da bi usposabljali tako delavce na delovnih mestih kot tudi brezposelne iskalce zaposlitve ter ocenili te pomembne mehke spretnosti. Program je bil zgrajen na metodah usposabljanja in ocenjevanja na osnovi inovativnega pristopa za delo s prikrajšanimi udeleženci izobraževanj v okolju učilnic poklicnega izobraževanja in usposabljanja (TOI MASS 2009).

VEČ INFORMACIJ

Leto razvoja: 2012 do 2014

Lastnik orodja/operator: NESSIE– Omrežje za inovacijo mehkih spretnosti za zaposlitev. Konzorcij projekta NESSIE sestavljajo izvajalci izobraževanja in usposabljanja, delodajalci, predstavniki delodajalcev in deležniki na trgu dela, ki nudijo širok spekter kulturnih referenc, zahvaljujoč različnim ljudem, ki z njimi sodelujejo

Pogoji za uporabo: Ko se posameznik prijavi, so orodja brezplačna za uporabo

Na voljo v jezikih: Vsi izdelki so bili prevedeni iz angleščine v nizozemščino, nemščino, grščino, italijanščino, romunščino in švedščino

Povezava do originala: <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplus-project-details/#project/UK/12/LLP-LdV/TOI-553>

Kartice vrednot in risbe – Danska

»Mislim, da je pristop z uporabo risb in kartic vrednot fantastičen, saj je super hiter in preprost način, kako priti do bistva. Ni ti treba začeti pripovedovati dolge in zapletene zgodbe. In med postopkom se udeležencem pokažejo novi načini vključevanja v družbo.« (Jette Borgstrøm, učiteljica)

KRATEK OPIS

Metoda je kombinacija uporabe kartic vrednot in/ali lastnih risb kot začetnih točk za pogovor v skupini, namen je odkriti lastne vrednote in začeti postopek ponovne vzpostavitve povezave s pozabljenimi zmožnostmi.

PREDNOSTI:

- ♦ Vizualni pristop ne zahteva visokeravni jezikovnih spretnosti
- ♦ Je preprosto orodje za delo z zapletenimi vprašanji
- ♦ Je nizkotehnološko in lahko dostopno (papir in pisalo)
- ♦ Uporaba je fleksibilna in se lahko prilagodi (pogovori v skupini, posamezno)
- ♦ Metoda je lahko prenosljiva

GLAVNI IZZIVI:

Da se doseže uporaben postopek, mora pogovor in skupne razmisleke voditi učitelj/svetovalec.

KLJUČNE KORISTI:

- ♦ Začetek postopka ponovne vzpostavitve povezave s pozabljenimi zmožnostmi
- ♦ Okrepitev motivacije udeležencev za razvoj in vseživljenjsko učenje.

VIDIKI ZMOŽNOSTI LSE:

- ♦ ZDRAVSTVENE:
  - ◇ Skrb za lastno fizično in psihično zdravje
  - ◇ Aktivno prispevanje k lastnemu dobremu počutju
- ♦ OSEBNE IN MEDOSEBNE:
  - ◇ Reševanje problemov in spoštljivo sporazumevanje
- ♦ DRŽAVLJANSKE:
  - ◇ Sodelovanje v skupnosti

CILJNA SKUPINA

Udeleženci v Ljudski dnevni srednji šoli uporabljajo kartice vrednot in risbe vrednot, ko sodelujejo na programu z imenom »Živeti življenje« (På livet løs). To je tečaj za ljudi z dolgoročnim stresom, depresijo in/ali drugimi fizičnimi in psihičnimi izzivi v življenju. Metodo lahko uporablja kdor koli.

SESTAVNI DELI

V postopku dela z risbami in/ali karticami vrednot se udeleženci začenjajo bolje zavedati lastnih vrednot in kako jih lahko prenesejo v nova okolja. Metoda ustvari vključevanje v skupnost, saj se udeleženci z njeno pomočjo zavedajo novih priložnosti in dejanj.

Pogovor vodi učitelj, ki zagotovi, da razprava in razmisleki potekajo v pravi smeri. Cilj je najti pravo točko in odkriti temeljne vrednote, na primer biti del skupnosti skupaj z vključenostjo in prispevanjem k družbi. Med pogovori v skupinah si udeleženci medsebojno pomagajo najti osebne vrednote in kako je le-te mogoče razgrniti/prenesti v nova okolja. Seznanjanje z lastnimi osebnimi vrednotami je osnova za vključevanje v družbo in orodje za vodenje življenja z različnimi izzivi, najsi bodo fizični ali psihični.

Razmislek in zrcaljenje izkušenj v zvezi z življenjskimi izzivi prispeva k razvoju motivacije za vseživljenjsko učenje. Mogoča vaja je lahko na primer, da udeleženci razmislijo o tem, v kaj bi želeli biti vključeni, če ne bi bilo nobenih osebnih izzivov/ovir, ki jih je treba upoštevati, in na kakšen način bi se lahko to vključevanje preneslo v novo okolje.

VEČ INFORMACIJ

Leto razvoja: Kartice izhajajo iz leta 2012 in so del orodja/projekta, ki se osredotoča na ohranjanje mladih na višji srednji stopnji izobraževalnega sistema na Danskem

Lastnik orodja/operator: Kombinacija uporabe risb in kartic vrednot/slik je metoda, ki jo je razvila Ljudska dnevna srednja šola v Frederiksbergu z imenom Kursustrappen. Navdahnil jo je teoretični pristop z imenom Deluj

Na voljo v jezikih: Vsi jeziki – pri uporabi risb in kartic ni pisnih elementov

Pogoji za uporabo: Kartice lahko prenesete brezplačno. Kartice prvotno izhajajo iz orodja, ki temelji na dialogu, z 48 različnimi karticami, vključno z mini vodnikom, ki razloži vaje s poudarkom na službi, izobrazbi in državljanstvu. Razvito je bilo v povezavi s projektom pod okriljem Danskega ministrstva za izobraževanje z imenom »Potrebujemo vse mlade« (Brug for alle unge)

Povezava do originala: Kartice lahko najdete tukaj: <http://www.brugforalleunge.dk/Materialer> (Danska spletna stran. Išcite ' 2012: JUMP-kort – Dialog om job, uddannelse og medborgerskab')

Življenjske spretnosti v Evropi

Strategije za ozaveščanje Priročnik

Life Skills for Europe, 2018
2016-DK01-KA204-022312

Projektni
partnerji

